EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 06 02
COM(2021) 278 final

2021/0140 (CNS)

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl vertinimo ir stebėsenos, kaip taikoma Šengeno *acquis*, mechanizmo sukūrimo ir veikimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013

{SEC(2021) 225 final} - {SWD(2021) 119 final} - {SWD(2021) 120 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Bendrosios aplinkybės

Šengeno erdvė[1] yra vienas svarbiausių Europos Sąjungos laimėjimų. Ja, suteikiant galimybę daugiau kaip 420 mln. žmonių nekontroliuojamai judėti per vidaus sienas, padidinta judėjimo laisvė, taip pat palengvintas tarpvalstybinis prekių tiekimas ir paslaugų teikimas, taip užtikrinant didelę socialinę ir ekonominę naudą mūsų visuomenei.

Nuo tada, kai 1985 m. birželio 14 d. buvo pasirašytas Šengeno susitarimas, penkios valstybės narės pagal tarpvyriausybinę sistemą pradėjo bendradarbiauti Šengeno klausimais ir toks bendradarbiavimas buvo ženkliai išplėstas. Pastaruosius 35 metus ES vyko nuolatinė pažanga kuriant tinkamai veikiančią erdvę be vidaus sienų kontrolės ir stiprinant valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo jausmą. Šiandien ji susiduria su kitokia realybe ir skirtingais iššūkiais nei tuo metu, kai ši erdvė buvo sukurta. Dėl nestabilumo Europos kaimynystėje ir už jos ribų, 2015 m. pabėgėlių krizės ir jos padarinių, nuolatinės terorizmo grėsmės ir COVID-19 pandemijos Šengeno erdvė patiria didelį spaudimą, o kai kurios valstybės narės ilgam laikui atnaujino vidaus sienų kontrolę.

Siekdama spręsti iššūkius, su kuriais susiduria Šengeno erdvė, Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen savo 2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį paskelbė apie naują Šengeno strategiją[2]. Naujame migracijos ir prieglobsčio pakte[3] Komisija nurodė, kad Strategijoje dėl Šengeno ateities bus derinamos teisėkūros ir veiklos iniciatyvos, kuriomis siekiama užtikrinti tvirtesnę ir atsparesnę erdvę be vidaus sienų kontrolės, kartu stiprinant jos bendradarbiaujamąjį valdymą ir stebėsenos struktūras. Viena iš tokių iniciatyvų – Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo peržiūra (toliau – Šengeno vertinimo mechanizmas arba mechanizmas).

Šengeno erdvė palaikoma didžiuliu rinkiniu priemonių, kuriomis kompensuojamas kontrolės prie vidaus sienų nebuvimas, sudaromos palankesnės sąlygos laisvam judėjimui ir užtikrinamas aukštas saugumo ir teisingumo lygis. Šengeno *acquis* sudaro nuostatos, įtrauktos į Sąjungos sistemą pagal Protokolą Nr. 19, pridėtą prie Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), taip pat jomis grindžiami ar kitaip su jomis susiję aktai. Taigi *acquis* apima 1) prie išorės sienų taikomas priemones (išorės sienų valdymas), 2) kompensacines priemones (bendra vizų politika, policijos bendradarbiavimas, grąžinimo politika ir Šengeno informacinė sistema) ir 3) patikimą vertinimo ir stebėsenos mechanizmą. Šengeno *acquis* taip pat apima reikalavimus dėl duomenų apsaugos ir pagarbą kitoms pagrindinėms teisėms. Pirmiau minėtais trimis pagrindiniais ir vienas kitą papildančiais ramsčiais grindžiama Šengeno erdvė ir sudaromos sąlygos erdvei be vidaus sienų kontrolės. Bendras šios sudėtingos struktūros stabilumas priklauso nuo kiekvieno atskiro ramsčio tvirtumo ir nuo visos sistemos suderinamumo ir nuoseklumo.

---

[1] Be valstybių narių, Šengeno erdvei taip pat priklauso Islandija, Norvegija, Šveicarija ir Lichtenšteinas (vadinamosios Šengeno asocijuotosios šalys). Airija Šengeno erdvei nepriklauso, bet nuo 2021 m. sausio 1 d. taiko dalį Šengeno *acquis*. Bulgarija, Kroatija, Kipras ir Rumunija privalo laikytis Šengeno *acquis*, tačiau šių valstybių narių atžvilgiu vidaus sienų kontrolė dar nėra panaikinta.

[2] 2020 m. rugsėjo 16 d. Pirmininkės U. von der Leyen pranešimas apie Sąjungos padėtį Europos Parlamento plenariniame posėdyje.

[3] COM(2020) 609 *final*, 2020 9 23, p. 14–15.

Tinkamai veikianti Šengeno erdvė priklauso nuo tinkamo ir veiksmingo bendrų taisyklių, t. y. Šengeno *acquis*, įgyvendinimo ir apskritai nuo valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo. Įgyvendinimo trūkumas arba nepakankamas įgyvendinimas vienoje valstybėje narėje gali paveikti visas kitas valstybes nares ir dėl to gali kilti pavojus Šengeno erdvei. Vienas esminių Šengeno erdvės valdymo struktūrų elementų – stebėti, kaip valstybės narės įgyvendina Šengeno *acquis*, ir imtis tolesnių veiksmų remiantis bendrai sutartomis rekomendacijomis dėl tobulintinų dalykų. Dar 1998 m. Šengeno konvencijos susitariančiosios šalys įsteigė nuolatinį komitetą, įgaliotą nustatyti Šengeno *acquis* įgyvendinimo trūkumus ir pasiūlyti būdus jiems pašalinti[4]. Šengeno *acquis* integravus į ES teisinę sistemą, Sprendimas, kuriuo įsteigiamas nuolatinis komitetas, buvo pakeistas Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1053/2013[5] (toliau – Reglamentas), kuris šiuo metu yra mechanizmo teisinis pagrindas. Reglamentas įsigaliojo 2015 m.

Šengeno vertinimo mechanizmo tikslas – išlaikyti aukštą dalyvaujančių valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo lygį ir taip prisidėti prie tinkamai veikiančios Šengeno erdvės užtikrinant, kad valstybės narės veiksmingai taikytų Šengeno taisykles. Mechanizmo paskirtis – padėti pasiekti šiuos tikslus atliekant nešališkus ir objektyvius vertinimus, kuriais būtų galima nustatyti praktinio teisės aktų taikymo trūkumus ir užtikrinti, kad tie trūkumai būtų greitai pašalinti.

Nors mechanizmas teisiškai gali apimti visą Šengeno *acquis*, praktika yra ta, kad Komisija kartu su valstybėmis narėmis kiekvienam daugiamečiam vertinimo ciklui nustato konkrečias vertintinas politikos sritis. Remiantis šia praktika, pirmasis ir antrasis daugiamečio vertinimo ciklai apėmė konkrečius išorės sienų valdymo, grąžinimo, bendros vizų politikos, policijos bendradarbiavimo, Šengeno informacinės sistemos (SIS), duomenų apsaugos ir kontrolės prie vidaus sienų nebuvimo priemonių įgyvendinimo vertinimus. Kitos politikos sritys, kurios priklauso Šengeno *acquis*, ateityje galėtų būti įtrauktos į mechanizmą, jei taip būtų nuspręsta Komisijos parengtoje daugiametėje vertinimo programoje. Atsižvelgiant į tai ir remiantis šia praktika, mechanizmas taip pat apima (tačiau tik siekiant nustatyti, ar valstybė narė yra pasirengusi taikyti visą Šengeno teisinę sistemą ar jos dalis) teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisės aktus dėl šaunamųjų ginklų ir kovos su narkotikais politiką.

Pagal Reglamentą Komisija yra atsakinga už bendrą vertinimo ir stebėsenos koordinavimą ir organizavimą, taip pat už Europos ir nacionalinių parlamentų informavimą apie vertinimų rezultatus. Pagal SESV 70 straipsnį atsakomybė už mechanizmą toliau išlieka bendra: Komisija vertinimus atlieka kartu su valstybių narių ekspertais ir padedama Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų. Šis tarpusavio bendradarbiavimu grindžiamas požiūris yra labai svarbus siekiant užtikrinti atskaitomybę, atsakomybę už rezultatus ir tarpusavio pasitikėjimą. Valstybių narių ekspertai tikrina savo kolegų darbą, teikia rekomendacijas dėl tobulintinų dalykų ir ragina imtis veiksmų, jei valstybė narė jų neįgyvendina. Be to, Taryba dalyvauja sprendimų priėmimo procese – remdamasi Komisijos pasiūlymu ji priima rekomendacijas.

- **Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai**

Atsižvelgiant į iššūkius, su kuriais pastaraisiais metais susidūrė Šengeno erdvė, ir į mechanizmo vaidmenį užtikrinant Šengeno erdvės bendradarbiaujamąjį valdymą, svarbu, kad

[4] 1998 m. rugsėjo 16 d. Vykdomojo komiteto sprendimas, įsteigiantis Šengeno įvertinimo ir įgyvendinimo nuolatinį komitetą (SCH/Com-ex (98) 26 def.), OL L 239, 2000 9 22, p. 138.

[5] 2013 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013, kuriuo sukuriamas tikrinimo, kaip taikoma Šengeno *acquis*, vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, ir panaikinamas 1998 m. rugsėjo 16 d. Vykdomojo komiteto sprendimas, įsteigiantis Šengeno įvertinimo ir įgyvendinimo nuolatinį komitetą (OL L 295, 2013 11 6, p. 27).

mechanizmas ir toliau atitiktų savo paskirtį ir kad būtų išnaudojamos visos galimybės jį pritaikyti prie naujausių teisės aktų pokyčių, spręsti naujus iššūkius ir įtraukti naujas valstybes nares, kurios taiko visą arba dalį Šengeno *acquis*.

Reglamento 22 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija atliktų šio reglamento veikimo peržiūrą per šešis mėnesius nuo visų vertinimo ataskaitų, susijusių su vertinimais, kuriuos apima pirmoji daugiametė vertinimo programa (2015–2019 m.) priėmimo. 2020 m. lapkričio 25 d. Komisija savo peržiūrą pristatė ataskaitoje[6] ir pridedamame tarnybų darbiniame dokumente[7], kuriuose aptarti visi Reglamento elementai, įskaitant aktų pagal mechanizmą priėmimo procedūrų veikimą.

Atlikus peržiūrą padaryta išvada, kad mechanizmu pasiekta konkrečių patobulinimų. Apskritai valstybės narės Šengeno *acquis* įgyvendina tinkamai ir dideli trūkumai šalinami deramai. Peržiūroje patvirtinama, kad pats mechanizmas suteikia tvirtą pagrindą Šengeno *acquis* įgyvendinimui vertinti ir stebėti.

Tačiau atlikus peržiūrą nustatyti svarbūs sudėtingo mechanizmo proceso trūkumai, nes vertinimo procesas, tolesnių veiksmų bei veiksmų planų įgyvendinimas užtrunka pernelyg ilgai. Be to, paaiškėjo, kad Tarybos rekomendacijos nėra pakankamai veiksminga priemonė siekiant užtikrinti, kad valstybės narės imtųsi skubių veiksmų, nes dėl proceso techninio pobūdžio nedaromas pakankamas politinis spaudimas veikti. Nors per 10 vertinimo vizitų atlikus vertinimus nustatyta didelių trūkumų[8], ministrų lygmens diskusijos vyko tik vieną kartą, kai buvo nustatyti dideli Graikijos išorės sienų valdymo trūkumai.

Panašu, kad mechanizmu taip pat nesukuriamas pakankamas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas, nes kelios valstybės narės pastaruosius penkerius metus vis atnaujindavo vidaus sienų kontrolę, nepaisant teigiamų vertinimų išorės sienų valdymo, policijos bendradarbiavimo ir Šengeno informacinės sistemos srityse ir bendro įvertinimo, kad valstybės narės tinkamai įgyvendina Šengeno *acquis*. Be to, atlikus peržiūrą nustatyta, kad dėl dabartinio mechanizmo nelankstumo nėra galimybės jo pritaikyti prie naujų aplinkybių ir naujų veiklos bei teisės aktų pokyčių.

Peržiūroje daroma išvada, kad dėl tam tikrų trūkumų mechanizmas negali veikti taip veiksmingai, kaip galėtų ir turėtų, ir taip neišnaudojamas visas jo potencialas. Šie trūkumai:

1. pernelyg ilga vertinimo proceso trukmė (10–12 mėnesių) ir terminas, per kurį valstybės narės turi įgyvendinti rekomendacijas (2 metai);
2. nepakankami valstybių narių pajėgumai vertinimams skirti pakankamai ekspertų: 5 valstybės narės skiria trečdalį visų ekspertų ir nuolat trūksta konkrečių politikos sričių ekspertų;
3. neoptimalus neprogramininių vizitų, taip pat kitų vertinimo ir stebėsenos priemonių, visų pirma teminių vertinimų, naudojimas ir veiksmingumas;
4. lėtai vykdomas tolesnių veiksmų ir veiksmų planų įgyvendinimas, išsamaus ir nuoseklaus įgyvendinimo stebėsenos metodo nebuvimas ir
5. išskyrus teisės į asmens duomenų apsaugą vertinimą, pagarbos pagrindinėms teisėms vertinimas įgyvendinant Šengeno *acquis* nėra pakankamai integruotas į mechanizmą.

---

6 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veikimo pagal Tarybos reglamento (ES) Nr. 1053/2013 22 straipsnį. COM(2020) 779 *final*.

7 SWD (2020) 327 *final*.

8 Kaip nurodyta penkerių metų peržiūroje, mechanizmu nustatyta didelių trūkumų dešimtyje vertinimų trijose srityse: išorės sienų valdymas (Graikija, Islandija, Ispanija ir Švedija); bendra vizų politika (Suomija ir Nyderlandai); Šengeno informacinė sistema (Belgija, Prancūzija, Ispanija ir Jungtinė Karalystė).

Atlikus peržiūrą nurodyta, kad kai kuriuos iš šių trūkumų būtų galima pašalinti veiklos lygmeniu, tačiau dėl kitų reikalingi teisės akto pakeitimai.

Ir Europos Parlamentas, ir Taryba pabrėžė, kad reikia reformuoti mechanizmą. Europos Parlamentas savo 2017 m. rezoliucijoje[9] ir Taryba jau po 2019 m.[10] pirmininkaujančios Suomijos pradėtų konsultacijų paragino Komisiją imtis veiksmų. Neseniai Taryba priėmė išvadas dėl mechanizmo[11], kuriose Komisijos prašoma pateikti iniciatyvas bendram mechanizmo veiksmingumui gerinti ir užtikrinti, kad jis išliktų lankstus mechanizmas, kurį būtų galima pritaikyti prie kintančių aplinkybių ir Šengeno *acquis* pokyčių, siekiant spręsti naujus iššūkius ir prisitaikyti prie naujų realijų.

Atsižvelgdama į 5 metų peržiūros išvadas, Komisija padarė išvadą, kad pirmiau minėtus trūkumus galima apibendrinti kaip **tris tarpusavyje susijusius iššūkius**:

– ribotas strateginis orientavimas ir didelis susiskaidymas, lemiantis visos Šengeno erdvės veikimo apžvalgos, kuri galėtų palengvinti politines diskusijas, nebuvimą;

– nepakankami pajėgumai nustatyti naujas aplinkybes, teisės aktų ir veiklos pokyčius, prie jų prisitaikyti ir greitai reaguoti ir

– lėtas taisomųjų priemonių priėmimas ir įgyvendinimas taikant tarpusavio bendradarbiavimo sistemą, kuri neleidžia daryti tokio spaudimo, kokio tikimasi.

Remdamasi atitinkamų suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija pridedamame poveikio vertinime, Komisija nustatė kelias politikos galimybes, apibendrintas 3 skirsnyje, kuriomis siekiama padidinti mechanizmo veiksmingumą ir taip užtikrinti skaidresnį, veiksmingesnį ir nuoseklesnį Šengeno *acquis* įgyvendinimą.

Siekiant spręsti minėtas problemas, šiuo pasiūlymu siekiama: 1) didinti strateginį mechanizmo orientavimą ir užtikrinti proporcingesnį įvairių vertinimo priemonių naudojimą; 2) sutrumpinti ir supaprastinti procedūras, kad procesas būtų veiksmingesnis ir efektyvesnis, ir padidinti tarpusavio spaudimą; 3) optimizuoti valstybių narių ekspertų dalyvavimą ir bendradarbiavimą su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis ir 4) stiprinti vertinimą, kaip laikomasi pagrindinių teisių pagal Šengeno *acquis*. Šių tikslų bus siekiama visų pirma laikantis toliau apibūdinto požiūrio.

1) Didinti strateginį mechanizmo orientavimą ir užtikrinti proporcingesnį ir strategiškesnį įvairių vertinimo ir stebėsenos priemonių naudojimą

– **Padidinti lankstumą, kad konkrečių vertinimų aprėptis ir vertinimo prioritetai būtų priderinti prie naujų Šengeno *acquis* realijų**, pašalinant dabartinį konkrečių vertintinų politikos sričių sąrašą ir nustatant procedūrą, pagal kurią kiekvieno vertinimo ciklo pradžioje būtų galima nuspręsti dėl prioritetinių sričių. Pagal dabartinį Reglamentą kiekviena valstybė narė buvo įvertinta šešiose politikos srityse atlikus šešis atskirus vertinimus, po kurių parengtos šešios vertinimo ataskaitos ir šeši rekomendacijų rinkiniai. Tačiau šios politikos sritys nebėra visiškai pritaikytos prie naujų realijų. Pavyzdžiui, 2023 m. pradės veikti naujos IT sistemos, papildysiančios Šengeno informacinę sistemą. Plėtojant saugumo srities *acquis*, atliekant vertinimus reikės atsižvelgti į papildomus elementus, visų pirma policijos bendradarbiavimo srityje. Dėl teisės aktų pokyčių įvairios politikos sritys tampa vis labiau tarpusavyje susijusios ir priklausomos viena nuo kitos (pavyzdžiui, Šengeno

[9] Pranešimas dėl metinės Šengeno erdvės veikimo ataskaitos (2017/2256(INI)).

[10] Tarybos dok. 13244/2019.

[11] Tarybos dok. 7939/21.

informacinė sistema ir grąžinimo sistema arba Šengeno informacinė sistema ir policijos bendradarbiavimas). Todėl vertinimų skaidymas pagal konkrečias politikos sritis gali nebūti tinkamiausias būdas įvertinti šią tarpusavyje susijusią veiklą. Pašalinus politikos sričių sąrašą, pasiūlymu suteikiama daugiau lankstumo skirtingai skaidyti vertinimus ir vertinti įvairius aspektus arba galimus naujus elementus, taip sudarant sąlygas mechanizmą greitai pritaikyti prie dinamiško Šengeno *acquis* pobūdžio. Kartu juo sukuriamas teisinis tikrumas dėl procedūros, pagal kurią kiekvieno vertinimo ciklo pradžioje susitariama dėl vertinimo prioritetų.

– **Sukurti lankstų programavimą.** Be to, pasiūlymu sukuriama lanksti programavimo teisinė sistema. Juo priderinamos daugiamečio ir metinio programavimo taisyklės, kad būtų galima greičiau reaguoti į kylančias problemas ir iššūkius, sumažinant šiuo metu į daugiametes ir metines vertinimo programas įtrauktos informacijos kiekį ir pakeitimų poreikį.

– **Laipsniškai pereiti prie visiškai rizika grindžiamų vertinimų.** Pasiūlymu nustatoma pareiga atsižvelgti į ankstesnių vertinimų rezultatus, taip pat į kitus Sąjungos ir nacionalinius vertinimo ir stebėsenos mechanizmus (pvz., *Frontex* pažeidžiamumo vertinimą arba Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykę platformą (EMPACT)). Be to (kaip paaiškinta toliau), juo sukuriamos papildomos pareigos prireikus prašyti Sąjungos įstaigų, agentūrų ir organų atlikti rizikos vertinimus ir vertinti informuotumą apie padėtį. Taikant naują lanksčią sistemą ir papildomas pareigas ilgainiui būtų galima, pavyzdžiui, atlikti išsamų rizika grindžiamą valstybės narės vertinimą, apimantį tik tuos elementus, kurie nustatyti atliekant rizikos analizę ir vertinant informuotumą apie padėtį, o vienoje kiekvienos valstybės vertinimo ataskaitoje būtų pateikta atskira vertinimo ataskaita, apimanti visas susijusias politikos sritis. Tai taip pat leistų vienu metu įvertinti kelias valstybes nares, susiduriančias su tais pačiais iššūkiais.

– **Užtikrinti, kad vertinant Šengeno *acquis* įgyvendinimą kurioje nors valstybėje narėje nebūtų spragų**. Kadangi Šengeno teisinė sistema kinta ir tampa vis sudėtingesnė, valstybės narės pasitelkia kitus subjektus, kad padėtų joms įgyvendinti užduotis, už kurias jos yra atsakingos. Pavyzdžiui, tai pasakytina apie privačias bendroves vizų politikos srityje (pvz., išorės paslaugų teikėjai) arba išorės sienas (pvz., privačios oro transporto bendrovės arba privačių bendrovių valdomi oro uostai). Pastaraisiais metais buvo sustiprinti ir Sąjungos įstaigų, agentūrų ir organų įgaliojimai teikti paramą valstybėms narėms, pavyzdžiui, atliekant patikrinimus kertant sieną ar stebėjimą arba antros linijos saugumo patikrinimus. Kadangi mechanizmu siekiama apžvelgti padėtį valstybėje narėje, pasiūlyme paaiškinama, kad mechanizmas gali padėti tikrinti Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų veiklą, jei jos valstybių narių vardu atlieka funkcijas, padedančias praktiškai taikyti Šengeno *acquis* nuostatas. Todėl nesiekiama šių įstaigų, organų ir agentūrų vertinti *per se*. Šios veiklos tikrinimas bus įtrauktas į valstybių narių vertinimą, panašiai kaip yra dabar, kai, pavyzdžiui, bendros vizų politikos vertinimų metu grupės tikrina tų privačių bendrovių (išorės paslaugų teikėjų), dalyvaujančių priimant prašymus išduoti vizą, veiklą; arba atlieka tikrinimus prie išorės sienų, kai grupės tikrina privačios bendrovės valdomo oro uosto infrastruktūrą. Šių aspektų vertinimai bus atliekami nedarant poveikio Komisijai ir atitinkamiems atitinkamų agentūrų, organų ir įstaigų valdymo organams priskirtai atsakomybei ir visiškai į ją atsižvelgiant. Jei vertinimuose bus nustatyta trūkumų, susijusių su Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų vykdoma arba remiama veikla, Komisija apie tai informuos atitinkamus valdymo organus.

– Pailginti **vertinimo ciklą nuo penkerių iki septynerių metų**, kad valstybės narės būtų įvertintos bent du kartus per septynerių metų ciklą. Tai taip pat leistų labiau subalansuotai, lanksčiau ir strategiškiau naudoti visas turimas vertinimo ir stebėsenos priemones, užtikrinant nuodugnesnę ir tikslingesnę valstybių narių stebėseną.

– **Stiprinti vertinimo ir stebėsenos veiklos formas ir metodus**. Programiniai periodiniai vizitai tebėra pagrindinis vertinimų metodas, tačiau bus galima padidinti neprogramininių vizitų skaičių. Bus galima vertinimus ir stebėseną atlikti nuotoliniu būdu (pvz., vaizdo konferencijos būdu). Teminiams vertinimams teks svarbesnis vaidmuo ir bus privaloma atlikti bent vieną teminį vertinimą per metus. Iki šiol atlikti tik du teminiai vertinimai (vienas susijęs su nacionalinėmis integruoto sienų valdymo strategijomis, kitas – su vietos lygmens bendradarbiavimu Šengeno klausimais bendros vizų politikos srityje). Nuostatos dėl stebėsenos veiklos (pakartotiniai vizitai ir nauja priemonė, vadinama tikrinamaisiais vizitais) tampa aiškesnės ir lankstesnės.

– **Paprastai apie neprogramininius vertinimus iš anksto pranešti nereikia.** Tai užtikrintų didesnę neprogramininių vertinimų naudą, visų pirma atliekant vertinimus, kuriais siekiama ištirti, kaip laikomasi įsipareigojimų pagal Šengeno *acquis*, visų pirma reaguojant į galimas problemas, turinčias didelį poveikį Šengeno erdvės veikimui, arba į rimtus įtarimus dėl pagrindinių teisių pažeidimų. Ribotas išankstinis pranešimas ir toliau bus taikomas neprogramininių vizitų, kurių tikslas – atlikti atsitiktinį valstybių narių Šengeno *acquis* įgyvendinimo padėties patikrinimą, atveju. Neprogramininiai vizitai nebus įtraukiami į programą ir, priklausomai nuo aplinkybių, jie gali būti organizuojami per trumpą laiką.

– **Metinės atliktų vertinimų rezultatų ir padėties, susijusios su taisomaisiais veiksmais, kurių ėmėsi valstybės narės pagal šį reglamentą, ataskaitos turėtų būti metinės Šengeno erdvės padėties ataskaitos dalis.** Labai svarbu, kad politinės diskusijos apimtų visus sudėtingos struktūros elementus, reikalingus tinkamam Šengeno erdvės veikimui. Šiuo tikslu Komisija vėl iškels klausimą dėl Šengeno erdvės padėties ataskaitos, kuri bus diskusijų neseniai įsteigtame Šengeno forume pagrindas, priėmimo. Šengeno vertinimai, padėtis, susijusi su patikrinimų kertant vidaus sienas nebuvimu ir rekomendacijų įgyvendinimo pažanga bus svarbi tos ataskaitos dalis.

*2) **Sutrumpinti ir supaprastinti procedūras, kad procesas būtų veiksmingesnis ir efektyvesnis, ir padidinti tarpusavio spaudimą***

– **Gerokai paspartinti vertinimo procesą ir nustatyti aiškius procedūrų terminus.** Paprastai vertinimo ataskaitas ir rekomendacijas Komisija priims vienu teisės aktu **per keturis mėnesius** nuo vertinimo veiklos (ir net greičiau, jei atlikus vertinimą nustatomas didelis trūkumas). Tai ne tik užtikrintų aiškesnį ataskaitos išvadų ir rekomendacijų priežastinį ryšį, bet ir paspartintų procesą. Taip būtų išvengta bet kokio vėlavimo priimant rekomendacijas, kurios dabar priimamos dviejų etapų sprendimų priėmimo procese (t. y. Komisijos priimamos vertinimo ataskaitos ir Tarybos priimamos rekomendacijos). Visapusiškas Tarybos dalyvavimas vertinimo procese ir priimant rekomendacijas ir toliau užtikrinamas taikant nagrinėjimo procedūrą (Šengeno komiteto, kuriame dalyvauja visos valstybės narės, teigiama nuomonė ir balsavimas dėl vieno akto, kurį sudaro vertinimo išvados ir rekomendacijos).

– **Didinti tarpusavio spaudimą, kad Taryba įgaliojimais priimti sprendimus naudotųsi visų pirma sprendžiant politiškai svarbius klausimus, ir stiprinti jos**

vaidmenį tolesnių veiksmų ir rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos srityse. Nors dabartine dviejų etapų procedūra buvo siekiama skatinti politines diskusijas Tarybos lygiu ir daryti tarpusavio spaudimą didelių trūkumų atveju arba tais atvejais, kai valstybė narė rekomendacijų neįgyvendina, iki šiol įgyta patirtis aiškiai parodė, kad taikant šį metodą visais atvejais ir visose ataskaitose nebuvo pasiektas numatytas tikslas, bet gerokai pailgėjo proceso trukmė ir sudėtingumas, o tai pakenkė jo veiksmingumui.

Valstybės narės ir taip aktyviai dalyvauja vertinimo procese (kartu su Komisija atliekami vertinimai, bendras ataskaitų ir rekomendacijų projektų rengimas) ir vertinimo ataskaitos priėmimo procese pagal nagrinėjimo komitete procedūrą. Be to, dauguma vertinimų metu nustatytų problemų yra labiau techninio, o ne politinio pobūdžio. Dėl didelio Tarybos darbo krūvio (per metus nagrinėjama 40 ataskaitų ir dėl jų priimami Tarybos įgyvendinimo sprendimai su šimtais rekomendacijų) ir labai išsamių bei vietos lygmens rekomendacijų nebuvo galimybės surengti tikrų diskusijų. 5 metų peržiūra parodė, kad dėl to, kad Taryba priima rekomendacijas, kiekvienu atveju nebuvo daromas tarpusavio spaudimas, kurio tikėtasi, o mechanizmas nebuvo pagrindas politinėms diskusijoms dėl Šengeno erdvės padėties. Net nustačius didelių trūkumų pagal mechanizmą, tik vieną kartą surengtos ministrų lygmens diskusijos dėl išvadų. Be to, Tarybos vaidmuo tolesnių veiksmų ir valstybių narių veiksmų planų įgyvendinimo srityse yra labai ribotas.

Siūloma peržiūra siekiama ištaisyti šiuos trūkumus užtikrinant, kad Taryba priimtų rekomendacijas tais atvejais, kurie laikomi turinčiais didžiausią pridėtinę vertę ir poveikį politinėms diskusijoms, kurios būtų rengiamos bendro intereso klausimais, susijusiais su Šengeno erdvės veikimu. Šie atvejai yra: teminiai vertinimai, pirmą kartą atliekami vertinimai (sprendžiant, ar valstybė narė yra pasirengusi taikyti visą Šengeno *acquis* ar konkrečios srities nuostatas), taip pat didelio trūkumo atveju, siekiant padidinti tarpusavio spaudimą ir paskatinti politines diskusijas Tarybos lygiu. Kartu siūloma supaprastinti procedūras labiau techninio pobūdžio atvejais.

Pasiūlymu taip pat gerokai sustiprinamas Tarybos vaidmuo vykdant tolesnius su šiais atvejais susijusius veiksmus ir stebint su šiais atvejais susijusią pažangą, taip pat numatomas nagrinėjimo aukštesniu lygmeniu mechanizmas, taikomas nepakankamos pažangos atveju. Visų pirma didelio trūkumo atveju Taryba nustatys rekomendacijų įgyvendinimo terminus, taip pat nustatys pažangos ataskaitų, kurias atitinkama valstybė narė turės teikti Komisijai ir Tarybai, dažnumą. Taryba turės pareikšti savo poziciją dėl Komisijos ataskaitos po pakartotinio vizito ir dėl veiksmų planų užbaigimo. Panašios nuostatos taikomos veiksmų planų, susijusių su pirmą kartą atliekamais vertinimais, užbaigimui.

Be to, stebėsenos etape Tarybai bus suteiktas svarbesnis vaidmuo visais atvejais: pasiūlyme numatyta, kad Komisija bent du kartus per metus informuos Europos Parlamentą ir Tarybą apie veiksmų planų įgyvendinimo padėtį. Be to, Komisija taip pat kasmet priims išsamią atliktų vertinimų ataskaitą, kurią turėtų aptarti Taryba, kad būtų priimtos išvados šiuo klausimu. Galiausiai Komisija informuos Tarybą, kai valstybė narė nedarys tinkamos pažangos įgyvendindama veiksmų planą.

– Sugriežtintos nuostatos, susijusios su atvejais, kai vertinimuose nustatomas **didelis trūkumas,** ir numatytas paspartinimas: siekiant užtikrinti, kad nustatytas trūkumas būtų nedelsiant pašalintas, dideliam trūkumui pašalinti nustatoma **skubos tvarka**. Siekiant padidinti teisinį tikrumą ir užtikrinti bendrą sąvokos supratimą, pasiūlymu į

norminį tekstą įtraukiama dabartinėse Šengeno vertinimo gairėse pateikta didelio trūkumo apibrėžtis. **Įvertinta valstybė narė turės nedelsdama pradėti įgyvendinti veiksmus** trūkumui pašalinti dar prieš priimant ataskaitą ir turės nedelsdama informuoti Komisiją ir valstybes nares apie priemones, kurių imtasi. Didelio trūkumo atveju rekomendacijas Taryba turėtų priimti **per 2 su puse mėnesio nuo vertinimo veiklos pabaigos**; pakartotinis vizitas siekiant patikrinti, kaip įgyvendinami taisomieji veiksmai, bus surengtas ne vėliau kaip per vienus metus nuo vertinimo (jis gali būti atliekamas anksčiau, atsižvelgiant į Tarybos nustatytus taisomųjų veiksmų įgyvendinimo terminus); nuodugnesnės politinės priežiūros sumetimais, kaip nurodyta pirmesniame punkte, Komisija nedelsdama informuos Tarybą ir Europos Parlamentą apie didelį trūkumą.

– **Panaikinti ir supaprastinti nuostatas, kuriomis sukuriamos nereikalingos procedūrinės kliūtys.** Pasiūlyme numatyta, kad vertinimo ataskaitos nebeprivalėtų būti laikomos ES riboto naudojimo dokumentais. Šis pokytis padės padidinti skaidrumą, supaprastinti ir pagreitinti procedūrą, nes bus galima greičiau tvarkyti ataskaitas ir palengvinti jų perdavimą nacionaliniams parlamentams ir Europos Parlamentui[12]. Vis dėlto vertinimo ataskaitos būtų laikomos neskelbtinomis[13], o valstybės narės išsaugotų galimybę prašyti jas įslaptinti. Pasiūlymu būtų supaprastintas valstybių narių veiksmų planų **tinkamumo vertinimas**: Komisija nebepriims komunikato dėl vertinimų, tačiau atitinkamą valstybę narę (ir Tarybą) ji vis tiek informuos apie savo pastabas, pavyzdžiui, administraciniu raštu. Galiausiai reikalaujama **rečiau teikti tolesnių veiksmų ataskaitas** (16 straipsnio 3 ir 4 dalys): kas šešis, o ne kas tris mėnesius teikiamomis pažangos ataskaitomis būtų sumažinta bendra valstybėms narėms tenkanti administracinė našta.

3) Stiprinti vertinimą, kaip laikomasi pagrindinių teisių pagal Šengeno acquis

– Toliau **stiprinti pagrindinių teisių vertinimą įgyvendinant Šengeno *acquis*** (be duomenų apsaugos, kuri vertinama kaip konkreti politikos sritis) visais mechanizmo aspektais, įskaitant dažnesnes Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros rizikos analizes; rengiant mokymus akcentuoti pagrindines teises ir į reglamentą įtraukti konkrečią nuostatą dėl **trečiųjų šalių pateiktų įrodymų** naudojimo, įskaitant nacionalinius stebėsenos mechanizmus, taip pat galimybę iš anksto nepranešus atlikti neprogramines vertinimus, jei yra rimtų įtarimų dėl pagrindinių teisių pažeidimų.

4) Optimizuoti valstybių narių ekspertų dalyvavimą ir bendradarbiavimą su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, taip pat sinergiją su kitais vertinimo ir stebėsenos mechanizmais, kad vertinimai būtų tikslingesni, strategiškesni ir labiau pritaikyti

– **Sukurti ekspertų rezervą.** Šiuo metu Komisija prieš kiekvieną vertinimą (likus trims mėnesiams iki specialaus vertinimo) teikia kvietimus skirti ekspertus. Tai užima labai daug laiko ir valstybės narės ne visada gali paskirti pakankamai kvalifikuotų ekspertų, nes dabartinė procedūra jiems suteikia labai mažai laiko planuoti. Tokiais atvejais Komisija turi kelis kartus pratęsti kvietimų skirti

[12] Europos Parlamentas ir nevyriausybinės organizacijos paragino sudaryti geresnes sąlygas susipažinti su vertinimo ataskaitomis.

[13] Ypač atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės susipažinti su dokumentais taikymą.

vertinimus atliekančius ekspertus terminą. Be to, nuolat trūksta konkrečių politikos sričių ekspertų.

Ši sistema bus pakeista metiniu kvietimu sudaryti ekspertų rezervą. Valstybės narės turės per metus paskirti bent vieną kiekvienos politikos srities, nurodytos daugiametėje vertinimo programoje (pvz., vizų, išorės sienų valdymo, grąžinimo, duomenų apsaugos), ekspertą ir užtikrinti jų dalyvavimą atliekant vertinimus. Komisija patvirtins į rezervą atrinktus ekspertus ir nuolat atnaujins rezervo narių sąrašą. Tuomet šis rezervas bus pagrindinis Šengeno vertintojų, atliekančių konkrečius vertinimus, šaltinis (t. y. konkrečių vertinimų grupių sudarymas) ir taip pat labai palengvins neprogramininių vizitų organizavimą. Sudarant grupes bus tinkamai atsižvelgiama į nacionalinių administracijų pajėgumus ir būtinybę užtikrinti geografinę pusiausvyrą. Ekspertų įtraukimas į rezervą nereiškia, kad visada reikės kiekvieno į rezervą įtraukto eksperto. Rezervu bus užtikrinama, kad grupės būtų sudaromos paprasčiau, tai taip pat suteiks daugiau nuspėjamumo ir lankstumo tiek Komisijai, tiek valstybių narių ekspertams, nes valstybės narės bus iš anksto supažindintos su vertinimų planais. Prieš kiekvieną vertinimą Komisija gali tiesiogiai kreiptis į atskirus rezervo narius ir sudaryti grupes, kad procesas būtų gerokai spartesnis ir paprastesnis. Sudarydama specialias grupes Komisija taip pat turėtų užtikrinti kuo didesnę geografinę pusiausvyrą. Jei konkrečiam vertinimui atlikti reikalingas konkretus profilis ir neįmanoma pasitelkti eksperto iš rezervo, Komisija vis dar gali teikti specialius kvietimus skirti ekspertus. Ekspertų rezervo sąrašo sukūrimas ilguoju laikotarpiu leistų sudaryti tarpdisciplininę grupę, kuri vertintų visas atitinkamas Šengeno *acquis* sritis.

– **Stiprinti bendradarbiavimą su *Frontex*, eu-LISA, Europolu, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu.** Pasiūlyme numatyta, kad bendradarbiavimas turėtų būti abipusis, kad tos agentūros ir organai taip pat galėtų pasinaudoti vertinimo proceso metu surinkta informacija. Komisija taip pat galės gauti įvairesnių informacijos ir rizikos analizės produktų iš įstaigų ir agentūrų.

Pasiūlymu taip pat **didinama sinergija su** Sąjungos agentūrų ir įstaigų įgyvendinamais **vertinimo ir stebėsenos mechanizmais.** Pastaraisiais metais buvo sukurti kiti mechanizmą galintys papildyti ES ir nacionalinio lygmens kokybės kontrolės ir stebėsenos mechanizmai. Pasiūlyme numatyta užtikrinti didesnį nuoseklumą ir sinergiją su *Frontex* veikla ir visų pirma pažeidžiamumo vertinimo procesu. *Frontex* atliekamas pažeidžiamumo vertinimas yra Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmą papildanti priemonė, kuria siekiama užtikrinti kokybės kontrolę ES lygmeniu ir nuolatinį pasirengimą tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmenimis reaguoti į visus iššūkius prie išorės sienų. Pažeidžiamumo vertinime pateikiama trumpa valstybės narės operacinių pajėgumų išorės sienų srityje apžvalga, siekiant nustatyti galimus sistemos trūkumus. Tai į ateitį orientuotas požiūris, kuriuo siekiama užkirsti kelią krizėms. Prieš atlikdama vertinimą pagal Reglamento (ES) 2019/1896[14] 33 straipsnį, Komisija jau dalijasi pažeidžiamumo vertinimo proceso rezultatais su valstybių narių ekspertų grupe ir yra nustačiusi oficialius keitimosi informacija su *Frontex* kanalus. Siekiant dar labiau padidinti sinergiją, pasiūlyme numatytos konkrečios nuostatos, kuriomis siekiama vykdant pažeidžiamumo vertinimo procesą surinkti kuo daugiau informacijos, kad būtų gautas kuo geresnis

[14] OL L 295, 2019 11 14, p. 1.

Šengeno erdvės veikimo padėties vaizdas. Taip pat siekiama, kiek įmanoma, išvengti pastangų dubliavimo ir prieštaringų rekomendacijų.

Aktualūs kitų politikos sričių, kuriose pagal naujas pasiūlyme numatytas nuostatas bus galima padidinti sinergiją, pavyzdžiai yra Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykė platforma (EMPACT) arba Komisijos, kuriai talkina eu-LISA, vykdoma priežiūra, susijusi su valstybių narių pasirengimu įdiegti atitinkamas IT sistemas. Nacionaliniai kokybės kontrolės mechanizmai (kurie skatinami pagal Reglamentą (ES) 2019/1896) ateityje galėtų būti panašios svarbos, o pasiūlymu nustatomas pagrindas sinergijai ir keitimuisi informacija užtikrinti. Be to, atliekant vertinimus taip pat būtų atsižvelgiama į nepriklausomo stebėsenos mechanizmo, sukurto pagal pasiūlymą, kuriuo nustatomas trečiųjų šalių piliečių tikrinimas prie išorės sienų, rezultatus.

Pasiūlyme nustatytas plataus užmojo visų reglamento nuostatų taikymo terminas (nuo 2022 m. rugsėjo 1 d.).

Komisijos analizė, pateikta prie šio pasiūlymo pridedamame poveikio vertinime[15] ir apibendrinta 3 skirsnyje, yra šio pasiūlymo dėl išsamios Reglamento peržiūros pagrindas.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Šis pasiūlymas pridedamas prie Komunikato dėl sklandžiai veikiančios ir atsparios Šengeno erdvės strategijos[16], kuriame išdėstytas visapusiškas požiūris, kuriuo siekiama, kad laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė taptų tvirtesnė ir atsparesnė visiems būsimiems iššūkiams ir grėsmėms.

Mechanizmas turėtų sukurti tvirtą teisinę sistemą, kuri apimtų visus kintančius teisės aktus, kuriais grindžiamas Šengeno erdvės veikimas. Atsižvelgiant į tai, vienas iš konkrečių pasiūlymo tikslų – padidinti strateginį orientavimą vertinimo ir stebėsenos procese. Tam reikia **užtikrinti suderinamumą su esamomis ir būsimomis nuostatomis, kurios yra Šengeno *acquis* dalis**. Tuo tikslu mechanizmas turėtų būti pritaikytas prie kintančios atitinkamų ES teisės aktų taikymo srities. Per pastaruosius kelerius metus Sąjunga ėmėsi kelių iniciatyvų, kad Šengeno erdvė taptų tvirtesnė ir atsparesnė. Šie pakeitimai apima keletą naujų elementų, visų pirma susijusių su išorės sienų valdymu. Be Šengeno informacinės sistemos ir Vizų informacinės sistemos, iki 2023 m. pabaigos išorės sienų valdymą papildys naujos IT sistemos, pavyzdžiui, atvykimo ir išvykimo sistema[17] ir Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema[18]. Be to, bus užtikrintas atitinkamų duomenų bazių sąveikumas[19]. Be to, pasiūlymas dėl ES policijos bendradarbiavimo kodekso pagal ES saugumo sąjungos strategiją[20], taip pat pasiūlymas iš dalies pakeisti Šengeno sienų kodeksą[21] siekiant atsižvelgti į patirtį, įgytą COVID-19 pandemijos ir derybų dėl 2017 m. pasiūlymo iš dalies pakeisti Šengeno sienų kodeksą metu, kurie turi būti priimti vėliau 2021 m., bus svarbios iniciatyvos siekiant padidinti saugumą ir atkurti Šengeno erdvės vientisumą.

ES agentūrų, dalyvaujančių įgyvendinant Šengeno *acquis*, **vaidmuo** taip pat tapo dar svarbesnis. 2019 m. Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų sukūrimas, įskaitant tikslą iki 2027 m. suformuoti nuolatines 10 000 pareigūnų pajėgas, buvo svarbus žingsnis kuriant tikrą

15 SWD (2021) 119 *final*.
16 COM(2021) 277 *final*.
17 Reglamentas (ES) 2017/2226, OL L 327, 2017 12 9, p. 20.
18 Reglamentas (ES) 2018/1240 (OL L 236, 2018 9 19, p. 1).
19 Reglamentas (ES) 2019/817 (OL L 135, 2019 5 22, p. 27).
20 COM(2020) 605 *final*, 2020 7 24.
21 Reglamentas (ES) 2016/399, OL L 77, 2016 3 23, p. 1.

europinę išorės sienų kontrolę ir laipsniškai nustatant bendrą ES grąžinimo sistemą. Remiantis 2020 m. gruodžio 9 d. Komisijos pasiūlymu[22], šiuo metu atnaujinami Europolo įgaliojimai.

Kaip aprašyta pirmiau, kai kuriuose įvairių politikos sričių, kurioms taikomas mechanizmas, teisės aktuose numatytos jų **vertinimo ir stebėsenos priemonės Europos ar nacionaliniu lygmenimis**. Todėl būtina **sukurti ir užtikrinti sinergiją, kad būtų išvengta dubliavimosi** ir kuo geriau pasinaudota sektorių stebėsenos priemonėmis. Svarbus šio pasiūlymo elementas – išlaikyti ir suderinti šią sąveiką. Šiuo atžvilgiu į pasiūlymą įtrauktos nuostatos, kuriomis siekiama dar labiau padidinti suderinamumą, visų pirma su *Frontex* veikla ir pažeidžiamumo vertinimo procesu. Mechanizmas ir jo rekomendacijos turėtų papildyti pažeidžiamumo vertinimo proceso rekomendacijas. Aktualūs kitų politikos sričių, kuriose bus galima padidinti sinergiją, pavyzdžiai yra EMPACT (prioritetiniai veiksmai policijos bendradarbiavimo srityje) arba *Frontex* pagrindinių teisių pareigūnas (*Frontex* vykdoma pagrindinių teisių laikymosi prie išorės sienų stebėsena). Nacionaliniai kokybės kontrolės mechanizmai (skatinami pagal Reglamentą (ES) 2019/1896), kurie yra nacionaliniai Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmai, ateityje galėtų tapti panašiai svarbūs. Be to, atliekant vertinimus taip pat būtų atsižvelgiama į pagal pasiūlymą dėl trečiųjų šalių piliečių tikrinimo prie išorės sienų[23] sukurto nepriklausomo stebėsenos mechanizmo rezultatus.

Pasiūlymas parengtas taip, kad atitiktų galiojančias šios politikos srities (t. y. sričių, kurioms taikomas Šengeno *acquis*) nuostatas, taip pat deramai atsižvelgta į vykdomas ir numatomas iniciatyvas, kurios dar neįsigaliojo. Žvelgiant plačiau, tinkamiau susiejant įvairias politikos sritis, iniciatyva gali padidinti Komisijos strategijose siūlomo holistinio požiūrio veiksmingumą ir sustiprinti visų naujais teisės aktų pasiūlymais sukurtų priemonių papildomumą.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Pasiūlymas dera su ES saugumo sąjungos strategijoje numatytais tikslais ir iniciatyvomis, apimančiais daugiau nei Šengeno *acquis*, pavyzdžiui, pasiūlymu stiprinti automatizuotą keitimąsi svarbiomis duomenų kategorijomis pagal Tarybos Priumo sprendimus[24], taip pat dera su būsimomis iniciatyvomis pagal 2021–2025 m. ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją[25]. Jis taip pat dera su iniciatyvomis, įtrauktomis į naują migracijos ir prieglobsčio paktą[26].

Žvelgiant ne tik į laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, Šengeno erdvė prisideda prie bendrosios rinkos veikimo ir jos sukūrimas davė socialinės ir ekonominės naudos Europos visuomenei[27] daugelyje sričių – nuo prekybos iki užimtumo, švietimo, kultūros, turizmo, transporto ir kitose srityse. Priemonės, kuriomis siekiama padidinti mechanizmo veiksmingumą, taigi ir geresnį Šengeno erdvės veikimą, savo pobūdžiu taip pat dera su šių politikos sričių tikslais. COVID-19 pandemijos sukeltas sutrikdymas akivaizdžiau nei bet kokia ankstesnė krizė parodė, kaip svarbu išsaugoti Šengeno vientisumą. Tinkamai veikianti Šengeno erdvė yra labai svarbi ekonomikos atsigavimui po COVID. Tvirtas ir veiksmingas

---

22 COM(2020) 796 *final*.

23 COM(2020) 612 *final*. Žr. 7 straipsnį.

24 Tarybos sprendimas 2008/615/TVR dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu srityje, ir Tarybos sprendimas 2008/616/TVR dėl Sprendimo 2008/615/TVR įgyvendinimo.

25 SWD(2021) 74 *final*, 2021 4 14.

26 COM(2020) 605 *final*.

27 2016 m. apskaičiuota, kad visiškai atnaujinus vidaus sienų kontrolę tiesioginės išlaidos sudarytų 5–18 mlrd. EUR per metus, COM(2016) 120 *final*, p. 3.

mechanizmas prisidės prie šio tikslo, taigi ir prie teigiamo ekonominio ir socialinio poveikio, kurį Šengeno erdvė turės piliečiams ir įmonėms visoje Europoje.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Pasiūlymo teisinis pagrindas – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 70 straipsnis. 70 straipsnyje konkrečiai numatyta Tarybos kompetencija remiantis Komisijos pasiūlymu patvirtinti priemones, nustatančias tvarką, pagal kurią valstybės narės, bendradarbiaudamos su Komisija, objektyviai ir nešališkai vertina, kaip valstybių narių valdžios institucijos įgyvendina Sąjungos politiką laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje. Šiuo pasiūlymu panaikinamas ir pakeičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013, kuris taip pat grindžiamas šia Sutarties nuostata.

Atsižvelgiant į prie Reglamento pridėtą Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pareiškimą[28], pasiūlymas turi būti pateiktas konsultacijoms su Europos Parlamentu, kad prieš priimant galutinį tekstą būtų atsižvelgta į jo nuomonę. Tačiau jis turi būti priimtas pagal specialią teisėkūros procedūrą.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

SESV 70 straipsnyje nustatytas teisinis pagrindas priemonėms, kuriomis valstybės narės, bendradarbiaudamos su Komisija, objektyviai ir nešališkai vertina, kaip valstybių narių valdžios institucijos įgyvendina Sąjungos politiką laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje. Nors šiuo pasiūlymu padaryta daug pakeitimų, juo iš esmės nekeičiami mechanizmo tikslai ir taikymo sritis. Pasiūlymu neviršijamos SESV 70 straipsnyje nustatytos ribos.

Pasiūlymo tikslas – toliau plėtoti, tobulinti ir padaryti veiksmingesnį jau esamą mechanizmą. 2020 m. atlikta Reglamento peržiūra patvirtino, kad ES lygmeniu reikia tvirto mechanizmo. Vis dėlto mechanizmo ES pridėtinė vertė visų pirma susijusi su Komisijos ir valstybių narių dalijimusi atsakomybe. Taip sukuriamas tvirtas tarpusavio pasitikėjimo pagrindas. ES lygmeniu atliekamais vertinimais gali būti užtikrinama, kad būtų laiku nustatyti trūkumai, kuriuos lemia asimetrija, skirtumai ir netinkamas Šengeno *acquis* įgyvendinimas. Neišsprendus šių klausimų gali kilti pavojus Šengeno vientisumui. Be to, ES lygmeniu daromas tarpusavio spaudimas yra būtina paskata užtikrinti, kad valstybės narės greitai pašalintų trūkumus, ypač didelius.

Be to, iniciatyva tinkamai atsižvelgiama į subsidiarumo principą nustatant tinkamesnio koordinavimo su vertinimais, atliekamais pagal nacionalinius kokybės kontrolės ir stebėsenos mechanizmus, pagrindą. Vienas iš tikslų – taikant mechanizmą daugiausia dėmesio skirti trūkumams, kurie gali neigiamai paveikti tinkamą visos Šengeno erdvės veikimą. Ribotos aprėpties klausimai turėtų būti sprendžiami nacionaliniu lygmeniu. Šis požiūris taip pat atitinka Reglamentą (ES) 2019/1896, kuriuo skatinama kurti nacionalinius kokybės kontrolės mechanizmus pagal Europos integruoto sienų valdymo komponentus.

Taigi, kad būtų veiksmingai pašalinti peržiūros metu nustatyti ir poveikio vertinime išsamiau išnagrinėti trūkumai, reikalingi teisės aktų pakeitimai.

[28] OL L 295, 2013 11 6, p. 37.

- **Proporcingumo principas**

Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Sąjungos veiksmų turinys ir forma neviršija to, kas būtina siekiant Sutarčių tikslų. Šiam veiksmui pasirinkta forma turi būti sudarytos tokios sąlygos, kad būtų pasiektas pasiūlymo tikslas ir kad jis būtų kuo veiksmingiau įgyvendinamas.

Mechanizmas buvo sukurtas 2013 m. priėmus Reglamentą, nes šiam specialiam mechanizmui, kuris įgyvendinamas ES lygmeniu ir kurį koordinuoja Komisija, reikalingos aiškios taisyklės dėl atsakomybės ir procedūrų. Siūloma iniciatyva yra Reglamento peržiūra, todėl ji taip pat turi būti pateikta reglamento forma.

Kalbant apie turinį, pagrindinių naujų aspektų proporcingumas buvo išnagrinėtas pridedamame poveikio vertinime (7.3 skirsnis).

Be kita ko, pasiūlymu siekiama racionalizuoti vertinimo procesą supaprastinant dabartinį dviejų etapų sprendimų priėmimo procesą, kad paprastai Komisija ne tik vertinimo ataskaitas, bet ir rekomendacijas priimtų vienu įgyvendinimo aktu (šiuo metu Komisija priima ataskaitą ir pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijų). Pastarųjų metų patirtis parodė, kad dėl Tarybos priimamų rekomendacijų procedūra gerokai ilgėja (vidutiniškai 2–3 mėn.), o dėl pernelyg didelio darbo krūvio ribojami Tarybos įgaliojimai daryti reikiamą tarpusavio spaudimą ir surengti bendras diskusijas dėl Šengeno erdvės padėties. Peržiūrėtu požiūriu siekiama proporcingai ištaisyti šiuos trūkumus, užtikrinant, kad Tarybos rekomendacijos būtų priimtos tais atvejais, kurie laikomi turinčiais didžiausią pridėtinę vertę ir poveikį, kad būtų rengiamos politinės diskusijos dėl klausimų, kurie yra svarbūs Šengeno erdvės veikimui, t. y. dėl pirmą kartą atliekamų vertinimų, didelių trūkumų ir teminių vertinimų, kartu supaprastinant procedūrą labiau techninio pobūdžio atvejais. Pasiūlymu taip pat gerokai sustiprinamas Tarybos vaidmuo vykdant tolesnę su šiais atvejais susijusią veiklą ir stebint su šiais atvejais susijusią pažangą, taip pat numatomas nagrinėjimo aukštesniu lygmeniu mechanizmas, taikomas nepakankamos pažangos atveju.

Apibendrinant, nė vienas iš šioje iniciatyvoje pasiūlytų pakeitimų neviršija to, kas būtina 1 skirsnyje išdėstytiems tikslams pasiekti, taigi pasiūlymu laikomasi proporcingumo principo. Iš tiesų keliais pasiūlymo elementais bus sumažinta valstybėms narėms ir Komisijai tenkanti administracinė našta.

- **Priemonės pasirinkimas**

Atsižvelgiant į tai, kad siūloma iniciatyva siekiama peržiūrėti ir atnaujinti esamą vertinimo mechanizmą, nustatytą Reglamentu (Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013), ji taip pat bus teikiama kaip reglamentas.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Pagal Reglamento (ES) Nr. 1053/2013 22 straipsnį Komisija peržiūrėjo Reglamento veikimą ir 2020 m. lapkričio 25 d. pateikė ataskaitą ir pridedamą tarnybų darbinį dokumentą[29]. Kaip paaiškinta 1 skirsnyje, tai buvo pasiūlymo rengimo atskaitos taškas.

[29] Žr. 6 ir 7 išnašas.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis išsamiai aptariamos prie šio pasiūlymo pridedamame poveikio vertinime[30]. Suinteresuotieji subjektai iš esmės pritaria tam, kad mechanizmas būtų stiprinamas siekiant padidinti jo veiksmingumą ir užtikrinti, kad jį būtų galima pritaikyti prie naujausių teisės aktų pokyčių ir spręsti naujus iššūkius.

- **Poveikio vertinimas[31]**

Remdamasi turimais duomenimis ir išsamių konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais, Komisija parengė keturias politikos galimybes, kurių kiekviena apima įvairias priemones tikslams pasiekti. 1 galimybė apima tik veiklos priemones, kuriomis siekiama įgyvendinimą priderinti prie dabartinių poreikių. 2 galimybė – tiksliniai Reglamento pakeitimai, kuriais siekiama patikslinti konkrečių nuostatų taikymo sritį, kad būtų padidintas teisinis tikrumas dėl įvairių susijusių subjektų pareigų ir kad būtų racionalizuotos bei supaprastintos galiojančios procedūros. 3 galimybė – platesnio užmojo požiūris, kuriuo remiantis būtų užtikrintas supaprastinimas pagal pirmąsias dvi galimybes ir būtų padaryti svarbūs mechanizmo veikimo pakeitimai. 4 galimybė – tai mišrus metodas, kuriuo, atsižvelgiant į intervencijos sritį, įtraukiami įvairių galimybių elementai. Šios galimybės grindžiamos daugeliu atvejų kumuliatyviomis, o ne alternatyviomis galimybėmis, priklausomai nuo užmojo laipsnio. Tinkamiausias politikos krypčių kompleksas (4 galimybė) apima 1, 2 ir 3 galimybių priemones.

1 konkretus tikslas. *Vengti vertinimo išvadų spragų ir didinti strateginį orientavimą*

Tinkamiausia galimybė – išlaikyti dabartinę taikymo sritį, apimančią visus Šengeno *acquis* aspektus, kartu pritaikant prioritetus (politikos sritis) prie naujų realijų numatant lankstesnį programavimą ir pailginant vertinimo ciklą nuo penkerių iki septynerių metų. Galimybė išplėsti mechanizmo taikymo sritį įtraukiant klausimus, kurie nepatenka į Šengeno *acquis* taikymo sritį (pvz., prieglobsčio politikos srityje), iš esmės buvo atmesta dėl teisinių priežasčių, tačiau lygiai taip pat ir dėl politinių priežasčių, nes tokiai galimybei nepritarė daugelis valstybių narių. Taip pat bus išlaikytas dabartinis vertinimų skaidymas pagal politikos sritis, tačiau jis būtų lankstesnis. Nustatyta, kad iš karto praktiškai neįmanoma pereiti prie vieno visa apimančio kiekvienos valstybės narės vertinimo (bet to siekiama vidutinės trukmės laikotarpiu). Tačiau siūlomi plataus užmojo teisės aktų pakeitimai, susiję su vertinimo ir stebėsenos veiklos formomis ir metodais, siekiant išplėsti turimų priemonių spektrą ir išaiškinti jų naudojimo kriterijus ir sąlygas: sistemingi teminiai vertinimai, dviejų rūšių neprogramiminiai vizitai, apie kuriuos, priklausomai nuo tikslo, pranešama prieš 24 valandas arba iš viso nepranešama, ir dviejų rūšių pakartotiniai vizitai (pakartotiniai vizitai didelių trūkumų atveju ir tikrinamieji vizitai).

2 konkretus tikslas. *Racionalizuoti vaidmenis ir atsakomybės paskirstymą bei supaprastinti procesus ir procedūras*

Į tinkamiausią politikos krypčių kompleksą įtraukti pakeitimai, kuriais siekiama paspartinti procesus ir supaprastinti procedūras, taip pat plataus užmojo teisiniai pakeitimai, kuriais siekiama pakeisti sprendimų priėmimo procedūrą. Paprastai vertinimo ataskaitų išslaptinimas, nustatant teisinius vertinimo ataskaitų ir rekomendacijų priėmimo terminus, supaprastintas Komisijos atliekamas veiksmų planų vertinimas ir valstybėms narėms nustatyta pareiga rečiau teikti ataskaitas paspartins ir palengvins procedūras ir tam plačiai pritaria suinteresuotosios

[30] Žr. visų pirma poveikio vertinimo 2 priedą.

[31] Poveikio vertinimo santrauką ir teigiamą Reglamentavimo patikros valdybos nuomonę galima rasti adresu https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/?lang=en.

šalys. Kalbant apie siūlomą sprendimų priėmimo procedūros pakeitimą, pagal kurį Komisija priima vertinimo ataskaitas ir rekomendacijas (išlaikant Tarybos vaidmenį daugeliu politiškai svarbių atvejų), valstybės narės ir toliau visapusiškai dalyvaus priimant vertinimo ataskaitas ir rekomendacijas taikant nagrinėjimo procedūrą.

3 konkretus tikslas. *Stiprinti pagrindinių teisių apsaugos priemonių įgyvendinimą pagal Šengeno acquis*

Tinkamiausia galimybė – padaryti pakeitimus siekiant padidinti su pagrindinėmis teisėmis susijusių elementų teisinį tikrumą ir pabrėžti jų svarbą. Siūloma įtraukti nuorodą į tai, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra reguliariai teikia rizikos analizes, rengiant mokymus akcentuoti pagrindines teises, padidinti Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros dalyvavimą vertinimo vizituose ir įtraukti specialų straipsnį dėl trečiųjų šalių pateiktų įrodymų naudojimo.

Be pirmiau minėtų elementų, pasiūlyme numatyti keli techniniai pakeitimai, kuriais siekiama padidinti mechanizmo veiksmingumą ir efektyvumą. Kiekviena priemonė daro tik gana nedidelį teigiamą poveikį (ir todėl jų poveikio vertinimas nebuvo atliktas), tačiau bendras šių priemonių poveikis yra teigiamas.

4 konkretus tikslas. *Optimizuoti valstybių narių ekspertų dalyvavimą ir aktyviau įtraukti Sąjungos įstaigas, organus ir agentūras*

Tinkamiausiame politikos krypčių komplekse pateikiami teisiniai pakeitimai, kuriais siekiama pakeisti ekspertų skyrimo procesą, sukuriant nuolatinį metinį ekspertų rezervą, kurį valdytų Komisija, kartu suteikiant lankstumo nustatant grupių dydį. Be to, siūlomais pakeitimais maksimaliai padidinamas Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų bei kitų kokybės kontrolės mechanizmų indėlis ir gerinamas koordinavimas su jais, tobulinant rizikos analizę, gerinant koordinavimą ir stiprinant dalyvavimą prisiimant naujus teisinius įsipareigojimus. Šios priemonės sulaukė plataus suinteresuotųjų šalių pritarimo.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Kai kuriais pasiūlymo elementais bus sumažinta valstybėms narėms, Komisijai ir Tarybai tenkanti administracinė našta, ypač sprendimų priėmimo etape (nes Tarybai nereikės teikti rekomendacijų visais atvejais) ir stebėsenos etapu, nes veiksmų planų įgyvendinimo ataskaitas bus reikalaujama teikti rečiau ir bus supaprastintas Komisijos atliekamas tų veiksmų planų vertinimas. Taip pat siūlomos paprastesnės ir spartesnės vertinimo etapo procedūros, susijusios su vertinimo metodais ir priemonėmis, grupių sudarymu ir vertinimo ataskaitų priėmimu. Kiek įmanoma, poveikio vertinime pateikti kiekybiniai įverčiai.

- **Pagrindinės teisės**

Šiuo pasiūlymu gerbiamos pagrindinės teisės, nustatytos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, ir nustatomi konkretūs teisės aktų pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti, kad mechanizmas aiškiai apimtų su pagrindinėmis teisėmis susijusius įsipareigojimus.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Finansinė pažyma pateikiama pasiūlymo priede. Komisijai valdyti mechanizmą kasmet kainuoja apie 2 mln. EUR. Toks išlaidų lygis bus išlaikytas; pasiūlymu neprašoma didinti žmogiškųjų ir finansinių išteklių, kurie jau paskirti Komisijai. Tai visų pirma lėmė įvairūs pokyčiai, dėl kurių sumažėjo Komisijai tenkanti administracinė našta, ir nuostatos, pagal kurias mažesnėms grupėms leidžiama atlikti tikslingesnius (ir netgi trumpesnius) vertinimus. Atlikdama poveikio vertinimą Komisija vadovavosi principu, kad mechanizmo

veiksmingumas ir efektyvumas turėtų būti padidintas nereikalaujant papildomų žmogiškųjų ir finansinių išteklių.

Valstybių narių ekspertų patiriamos išlaidos ir toliau bus kompensuojamos ir šiuo atžvilgiu taip pat nenumatoma jokių didesnių išlaidų. Dėl siūlomų pakeitimų darbas bus atliekamas efektyviau naudojant tuos pačius išteklius.

5. KITI ELEMENTAI

- **Stebėsena**

Komisija peržiūrės Reglamento veikimą ir per 6 mėnesius nuo visų vertinimų, įtrauktų į pirmąjį septynerių metų daugiamečio vertinimo ciklą pagal naująjį reglamentą, ataskaitų priėmimo pateiks ataskaitą Tarybai ir Europos Parlamentui.

Atliekant poveikio vertinimą ir laikantis geresnio reglamentavimo taisyklių parengtas nebaigtinis kokybinių ir kiekybinių rodiklių, kurie bus naudojami atliekant peržiūrą, sąrašas. Be to, Komisija rengia naują IT priemonę, kuria bus modernizuota valstybių narių veiksmų planų įgyvendinimo stebėsena. Tikimasi, kad ši priemonė pradės veikti dar 2021 m.

- **Poveikis įvairiems prie Sutarčių pridėtiems protokolams ir su trečiosiomis šalimis sudarytiems asociacijos susitarimams**

Kadangi šio pasiūlymo teisinis pagrindas yra SESV trečios dalies V antraštinė dalis, taikoma vadinamoji kintamosios geometrijos sistema, nustatyta protokoluose dėl Danijos ir Airijos pozicijos, taip pat taikomas Šengeno protokolas. Pasiūlymu plėtojama Šengeno *acquis*. Todėl Danijos ir Airijos, Islandijos ir Norvegijos, Šveicarijos ir Lichtenšteino atžvilgiu reikia apsvarstyti pasekmes įvairiems protokolams ir Šengeno asociacijos susitarimams. Taip pat reikia atsižvelgti į pasekmes įvairiems stojimo aktams. Išsami kiekvienos susijusios valstybės padėtis išdėstyta paskutinėse šio pasiūlymo konstatuojamosiose dalyse.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Pasiūlymo ir galiojančio Reglamento visų straipsnių nuostatų palyginimas

1 straipsnis. Dalykas ir taikymo sritis

Straipsnis iš esmės nekeičiamas, tačiau jame paaiškinamas mechanizmo tikslas („užtikrinti, kad valstybės narės veiksmingai taikytų Šengeno *acquis* ir taip prisidėtų prie tinkamai veikiančios erdvės be vidaus sienų kontrolės“). 3 dalis perkelta į 15 straipsnį (Valstybių narių ekspertai).

2 straipsnis. Terminų apibrėžtys

Teisinio aiškumo ir Reglamento suprantamumo sumetimais įtrauktos kelios naujos apibrėžtys. Siekiant padidinti teisinį tikrumą ir užtikrinti bendrą sąvokos supratimą, įtraukiama sąvokos „didelis trūkumas“ apibrėžtis. Apibrėžtis grindžiama šiuo metu Komisijos Šengeno vertinimo vadove naudojama apibrėžtimi. Straipsnyje taip pat pateikiamos „pirmą kartą atliekamo vertinimo“, „periodinio vertinimo“, „neprogramino vertinimo“, „teminio vertinimo“, „vizito“, „pakartotinio vizito“, „tikrinamojo vizito“, „vertinimo veiklos“ ir „grupės“ apibrėžtys.

3 straipsnis. Atsakomybė ir pareiga bendradarbiauti

Esminių pakeitimų nėra. Naujos 4 ir 5 dalys buvo perkeltos iš 13 straipsnio, nes jose iš esmės nustatyta valstybių narių ir Komisijos atsakomybė.

4 straipsnis. Vertinimų formos

Siekiant aiškumo, šiame straipsnyje apibrėžtys papildomos išvardijant vertinimų formas ir nurodomos sąlygos, kuriomis rengiami neprogramiminiai vertinimai ir teminiai vertinimai.

5 straipsnis. Stebėsenos veiklos formos

Siekiant aiškumo, straipsnyje išvardijamos stebėsenos veiklos formos.

6 straipsnis. Vertinimo ir stebėsenos metodai

Siekiant aiškumo, straipsnyje išvardijami vertinimo ir stebėsenos veiklos metodai, t. y. vizitai (programiniai ir neprogramiminiai), klausimynai ar kiti nuotoliniai metodai, pvz., vaizdo konferencijos. Straipsnyje nurodyta, kad jie gali būti taikomi atskirai arba gali būti derinami.

7 straipsnis. Bendradarbiavimas su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis

Šiame naujame straipsnyje pabrėžiama, kad šio reglamento tikslais svarbu glaudžiai bendradarbiauti su atitinkamomis Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, kurie dalyvauja įgyvendinant Šengeno *acquis* (visų pirma *Frontex*, eu-LISA ir Europolu). Jame aiškiai nurodoma, kad reikia stiprinti bendradarbiavimą ir su Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra. Remdamasi šiuo straipsniu, Komisija toliau prašys, kad šios įstaigos, organai ir agentūros teiktų atitinkamą informaciją, statistinius duomenis ir rizikos analizes. Keitimasis informacija bus abipusis: paskesniame straipsnyje (10 straipsnis) nustatyta, kad Komisija gali su jomis dalytis informacija apie vertinimo ataskaitas, veiksmų planus ir atnaujinta informacija apie veiksmų planų įgyvendinimą, kad būtų padidinta sinergija ir išvengta pastangų dubliavimo.

8 straipsnis. Bendradarbiavimas su Frontex

Straipsnis yra dabartinio Reglamento 7 straipsnio adaptuota redakcija, atsižvelgiant į Reglamento dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų pokyčius.

9 straipsnis. Bendradarbiavimas su Europolu

Remiantis Komisijos pasiūlymu[32] iš dalies pakeisti Europolo reglamentą, straipsnyje pateikiama kryžminė nuoroda į Reglamento (ES) 2016/794[33] 4 straipsnio 1 dalies s punktą, pagal kurį Europolas turės padėti įgyvendinti šį reglamentą teikdamas ekspertines žinias, analizę, ataskaitas ir kitą susijusią informaciją. Pasiūlymo tekstas dar turi būti priimtas.

10 straipsnis. Sąveika su kita vertinimo ir stebėsenos veikla

Kad būtų padidintas strateginis orientavimas ir nustatytas tikslingesnis vertinimo modelis, straipsnyje reikalaujama didinti sinergiją su atitinkamais mechanizmais ir platformomis, kuriuos valdo ES agentūros ir nacionalinės administracijos, pvz., Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalyke platforma (EMPACT) arba eu-LISA vykdoma priežiūra, susijusia su valstybių narių pasirengimu diegti atitinkamas IT sistemas, taip pat nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų arba nepriklausomų stebėsenos mechanizmų išvadomis. Straipsnyje taip pat nustatyta, kad įstaigos ir agentūros turėtų būti ne tik informacijos teikėjos, bet ir naudos gavėjos, taigi Komisija turėtų turėti galimybę su jomis dalytis informacija apie vertinimo ataskaitas, veiksmų planus ir atnaujinta informacija apie veiksmų planų įgyvendinimą.

11 straipsnis. Trečiųjų šalių pateikta informacija

[32] COM(2020) 796 *final*, 2020 12 9.
[33] OL L 135, 2016 5 24, p. 53.

Straipsnyje nustatytas trečiųjų šalių (pvz., ombudsmenų, institucijų, vykdančių pagrindinių teisių laikymosi stebėseną, nevyriausybinių ir tarptautinių organizacijų) pateiktos informacijos naudojimo teisinis pagrindas siekiant padidinti vertinimo veiklos programavimo ir įgyvendinimo veiksmingumą. Tokia informacija galėtų būti ypač naudinga vertinant, kaip įgyvendinant Šengeno *acquis* užtikrinama pagarba pagrindinėms teisėms.

12 straipsnis. Daugiametė vertinimo programa

Daugiametės programos trukmė pratęsiama nuo penkerių iki septynerių metų, kad būtų galima kuo veiksmingiau atlikti visus reikiamus vertinimus, reaguoti į kylančius iššūkius, lanksčiau ir proporcingiau naudoti visas turimas priemones ir numatyti nuodugnesnę ir tikslingesnę stebėseną. Straipsnyje apibrėžiamas daugiametės vertinimo programos, kurioje bus nustatytos konkrečios prioritetinės į periodinius vertinimus įtrauktinos sritys, turinys. Joje taip pat bus nustatytas preliminarus valstybių narių, kurių periodiniai vertinimai turi būti atlikti konkrečiais metais, sąrašas. Taip pat nustatoma supaprastinta programos koregavimo procedūra, pagal kurią dėl *force majeure* įvykių ir aplinkybių atliekamų patikslinimų gali nereikėti keisti programos, t. y. atitinkamo įgyvendinimo akto. Pastarųjų metų patirtis aiškiai parodė, kad toks lankstumas būtinas. Dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. metinė vertinimo programa turėjo būti iš dalies pakeista. Be to, atliekant bendros vizų politikos srities vertinimus gali atsitikti nenumatytų įvykių, nes jie atliekami trečiosiose šalyse. Dėl tokių įvykių programa taip pat buvo iš dalies pakeista, o tai reikalauja daug laiko.

13 straipsnis. Metinė vertinimo programa

Esminių pakeitimų, palyginti su atitinkamu dabartiniu straipsniu (6 straipsnis), nėra. Į metinę vertinimo programą bus įtraukti pasiūlymai dėl valstybių narių periodinių vertinimų, kaip nurodyta daugiametėje vertinimo programoje; dėl pirmą kartą atliekamo valstybės narės vertinimo (prireikus) ir dėl bent vieno teminio vertinimo. Į ją bus įtrauktas preliminarus šių vertinimų tvarkaraštis, tačiau nebūtinai bus nurodyti objektai, kuriuose bus rengiami vizitai arba kurie bus vertinami. Neprograminiai vertinimai nebebus įtraukiami į programą ir pagal poreikį bus organizuojami per trumpą laiką. Tai neturi poveikio valstybėms narėms, bet palengvins Komisijos vidaus planavimą ir procedūras bei padidins lankstumą ir gebėjimą reaguoti į naujas aplinkybes. Panašiai kaip daugiametės programos atveju, nustatoma supaprastinta programos koregavimo, reikalingo dėl *force majeure* įvykių ir aplinkybių, procedūra.

14 straipsnis. Standartinis klausimynas

Esminių pakeitimų, palyginti su atitinkamu dabartiniu straipsniu (9 straipsnis), nėra. Priėmus naująjį reglamentą, nebus reikalaujama priimti naujo standartinio klausimyno (31 straipsnis). Turėtų būti toliau naudojamas dabartinis klausimynas. Buvo patikslintas klausimyno išsiuntimo ir atsakymų iš valstybių narių gavimo terminas, užtikrinant, kad didžioji dalis valstybėms narėms tenkančio darbo nebūtų (nebūtinai būtų) atliekama vasaros atostogų laikotarpiu. Be to, nurodyta, kad Komisijos prašymu valstybės narės turėtų atnaujinti savo atsakymus į standartinį klausimyną ir, jei prašoma, pateiktų atsakymus į papildomus klausimus prieš atliekant konkrečius vertinimus, taip pat pateikti nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų ir vidaus audito išvadas. Šia nuostata užtikrinama, kad grupės turėtų visą aktualią ir naujausią informaciją, kad galėtų veiksmingai atlikti konkrečius vertinimus.

15 straipsnis. Valstybių narių ekspertai

Esminių pakeitimų, palyginti su dabartiniu straipsniu (12 straipsnis), nėra. 2 dalis perkelta iš dabartinio 1 straipsnio.

16 straipsnis. Ekspertų mokymai

Manyta, kad reikėtų griežtesnės nuostatos dėl mokymų įtraukiant konkretų straipsnį šiuo klausimu; akcentuojama visų atitinkamų pagrindinių teisių aspektų svarba mokymo kursuose ir sistemingas Pagrindinių teisių agentūros dalyvavimas šioje srityje. Konkrečiai nurodoma, kad reikia atnaujinti pirminio mokymo programas ir organizuoti įgūdžių tobulinimo kursus. Be to, kiekviena vertinimo grupė gali turėti valstybės narės arba Komisijos stebėtoją. Šie jaunesnieji ekspertai susipažins su vertinimais prieš faktiškai dalyvaudami kaip visaverčiai grupės nariai. Jiems, kaip stebėtojams, galėtų būti pavesta teikti techninę pagalbą (kaip nurodyta 18 straipsnyje), tačiau jie neturėtų dalyvauti pagrindiniame grupių darbe (išvadų vertinimas ir ataskaitų rengimas). Tačiau išlaidas padengs Komisija pagal 3 straipsnį.

17 straipsnis. Valstybių narių ekspertų rezervas

Šiuo nauju straipsniu, kaip jau išsamiai paaiškinta 1 skirsnyje, siekiama užtikrinti, kad vertinimo ir stebėsenos veikloje dalyvautų pakankamai patyrusių ekspertų ir kad grupės būtų sudaromos greičiau ir paprasčiau. Rezervas suteiks daugiau nuspėjamumo ir lankstumo. Straipsnyje pateikiamos išsamios taisyklės ir terminai, susiję su rezervo sudarymu, taip pat apibrėžiami Komisijos ir valstybių narių įsipareigojimai. Tikimasi, kad rezervo nariai ir nacionalinės valdžios institucijos į konkrečius kvietimus atsakys teigiamai; kvietimus turėtų būti galima atmesti tik dėl svarbių profesinių ar asmeninių priežasčių.

18 straipsnis. Grupių sudarymas

Šiuo straipsniu sujungiami ir iš dalies keičiami atitinkami dabartiniai 10 ir 11 straipsniai. Jame nustatyta, kad paprastai grupės nariai bus atrinkti iš naujai sudaryto ekspertų rezervo (žr. 17 straipsnį), atsižvelgiant į mažesnių nacionalinių administracijų pajėgumus. Vis dėlto galimybė papildomai skelbti kvietimą visoms valstybėms narėms, kad jos skirtų ekspertus, Komisijai paliekama tais atvejais, kai ji iš rezervo nesurenka pakankamo ekspertų skaičiaus. Bus užtikrintas lankstumas, susijęs su ekspertų skaičiumi grupėse. Komisija grupių dydį nustatys atsižvelgdama į poreikius ir iššūkius, susijusius su kiekviena vertinimo ir stebėsenos veikla. Sudarydama grupes Komisija užtikrins geografinę pusiausvyrą ir rotaciją, taip pat atsižvelgs į nacionalinių administracijų pajėgumus ir įvairių profilių poreikį. Straipsnyje taip pat nustatytos vadovaujančių ekspertų skyrimo ir atrankos taisyklės ir jų pagrindinės atsakomybės sritys.

19 straipsnis. Vizitų vykdymas

Pagrindinis pakeitimas, palyginti su atitinkamu dabartiniu straipsniu (13 straipsnis), yra tas, kad paprastai neprograminiai vizitai vietoje rengiami iš anksto nepranešus atitinkamai valstybei narei. Tai ypač aktualu, kai vizito tikslas – įvertinti praktiką prie vidaus sienų (kaip šiuo metu yra); jei Komisija sužino apie kylančias arba sistemines problemas, kurios gali turėti didelį neigiamą poveikį Šengeno erdvės veikimui; arba jei valstybė narė tariamai šiurkščiai nesilaiko savo įsipareigojimų pagal Šengeno *acquis*, įskaitant rimtus įtarimus dėl galimų pagrindinių teisių pažeidimų, susijusių su Šengeno *acquis* įgyvendinimu. Tais atvejais, kai pagrindinis neprogramino vizito tikslas yra eilinis Šengeno *acquis* įgyvendinimo patikrinimas, apie jį bus pranešama iš anksto likus 24 valandoms iki vizito. Straipsnyje taip pat aiškiai nurodoma, kad išsami vizitų programa gali apimti vizitus į nacionalines valdžios institucijas ir įstaigas, nevyriausybines ir tarptautines organizacijas, taip pat kitus subjektus, agentūras ir įstaigas, prisidedančius ar dalyvaujančius įgyvendinant Šengeno *acquis* arba susijusius su juo, ir susitikimus su jais, bendradarbiaujant su vertinama valstybe nare.

20 straipsnis. Nuotoliniai metodai

Straipsnyje teigiama, kad Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali nustatyti vertinimo ir stebėsenos veiklos naudojantis klausimynu arba kitais nuotoliniais metodais (pvz., vaizdo konferencijos) gaires. Nors parengtos vizitų vykdymo gairės, gairių, kaip atlikti

vertinimus naudojantis klausimynu arba kitais nuotoliniais metodais, nėra. Panaši nuostata jau yra (ir yra palikta 19 straipsnyje) dėl neprogramininių vizitų.

21 straipsnis. Vertinimo ataskaitos

Siekiant paspartinti procedūrą ir padidinti jos veiksmingumą, padaryti svarbūs pakeitimai, visų pirma nustatant trumpesnius ir naujus terminus ir reikalaujant, kad ataskaitos būtų priimtos ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo vertinimo.

Vertinimo ataskaitose daugiau dėmesio bus skiriama svarbiausiems dalykams ir jose bus pateiktos esminės išvados; visų pirma – geriausia praktika arba reikalavimų neatitinkanti praktika. Vis dėlto išlaikoma „atitinka reikalavimus, bet būtina tobulinti“ kategorija, be kita ko, dėl to, kad ji pasirodė esanti naudinga priemonė siekiant aukšto Šengeno *acquis* įgyvendinimo lygio, kartu užtikrinant tolesnį derinimą. Ataskaitose paprastai taip pat bus pateikiamos rekomendacijos ir jos bus toliau priimamos kaip įgyvendinimo aktai pagal nagrinėjimo procedūrą. Išsamesnis paaiškinimas šiuo klausimu pateiktas 2 skirsnyje (Proporcingumo principas), o 23, 24 ir 25 straipsniuose nustatytos bendrosios taisyklės išimtys (žr. toliau).

22 straipsnis. Tolesni veiksmai ir stebėsena

Padaryti keli esminiai pakeitimai, visų pirma siekiant užtikrinti, kad trūkumai būtų greičiau pašalinami, ir taip pat sumažinti administracinę naštą, kuri šiuo metu atsiranda dėl pareigos periodiškai teikti ataskaitas. Po visų vertinimo ataskaitų bus parengtas veiksmų planas. Komisijos tarnybos pateiks pastabas dėl veiksmų planų, pavyzdžiui, administraciniuose raštuose, o ne oficialiuose Komisijos komunikatuose, kaip numatyta dabartiniame Reglamente. Jei Komisijos tarnybos nemano, kad veiksmų planas yra tinkamas, valstybė narė per vieną mėnesį nuo pastabų gavimo dienos pateikia patikslintą veiksmų planą. Paprastai tolesnių veiksmų ataskaitos bus teikiamos ne kas tris, o kas šešis mėnesius. Tačiau nauja tai, kad tolesnių veiksmų ataskaitos turėtų būti teikiamos ne tik Komisijai, bet ir Tarybai. Vykdydama stebėsenos veiklą, Komisija gali surengti pakartotinius vizitus ir tikrinamuosius vizitus. Kalbant apie organizacinius ir ataskaitų teikimo reikalavimus, šie vizitai bus laisvesnio pobūdžio. Europos Parlamento ir Tarybos vaidmuo bus sustiprintas stebėsenos etape: Komisija bent du kartus per metus juos informuos apie veiksmų planų įgyvendinimo padėtį, pakartotinių vizitų ir tikrinamųjų vizitų rezultatus ir atvejus, kai manoma, kad veiksmų plano įgyvendinimo pažanga yra nepakankama.

23 straipsnis. Konkrečios nuostatos, taikomos vertinimo ataskaitoje nustačius didelį trūkumą

Šiame straipsnyje pateikiamos konkrečios nuostatos, taikomos tais atvejais, kai atliekant vertinimą nustatomas didelis trūkumas. Užtikrinamas glaudesnis Tarybos dalyvavimas, greitesnės procedūros ir griežtesni terminai. Vertinimo ataskaitą priima Komisija, o rekomendacijas Taryba priims atskirai nuo vertinimo ataskaitos. Komisijai (ataskaitai priimti) ir Tarybai (rekomendacijoms priimti) bus nustatyti griežti terminai. Stebėsenos etape bus taikomos griežtesnės procedūrinės taisyklės: valstybė narė, gavusi informaciją apie didelį trūkumą, nedelsdama pradeda įgyvendinti taisomuosius veiksmus ir nedelsdama apie tai praneša Komisijai ir valstybėms narėms. Valstybė narė savo veiksmų planą turi pateikti per vieną mėnesį, o Komisija surengia pakartotinį vizitą, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per vienus metus nuo vertinimo veiklos dienos. Po pakartotinio vizito Komisija pateikia Tarybai pakartotinio vizito ataskaitą, kurioje pareiškia savo poziciją dėl ataskaitos. Komisija informuos Europos Parlamentą ir Tarybą apie savo ketinimą veiksmų planą laikyti užbaigtu, o Tarybos bus paprašyta pareikšti savo poziciją dėl siūlomo užbaigimo. Didelių trūkumų prie išorės sienų atveju gali būti taikomi Šengeno sienų kodekso 21 ir 29 straipsniai.

24 straipsnis. Konkrečios nuostatos, taikomos pirmą kartą atliekamiems vertinimams

Reikalingos specialios taisyklės, taikomos pirmą kartą atliekamiems vertinimams. Panašiai kaip ir tais atvejais, kai vertinime nustatomas didelis trūkumas, numatomas aktyvesnis Tarybos dalyvavimas, greitos procedūros ir trumpi terminai (bet ne tokie trumpi kaip 23 straipsnyje), taip pat nustatomos griežtesnės stebėsenos etapo taisyklės.

25 straipsnis. Konkrečios nuostatos, taikomos teminiams vertinimams

Numatomas glaudesnis Tarybos dalyvavimas teminiuose vertinimuose, panašiai kaip ir pirmą kartą atliekamų vertinimų atveju. Nuspręsta, kad stebėsenos etapu specialių nuostatų nereikia.

26 straipsnis. Neskelbtina informacija

Vertinimo ir pakartotinių vizitų ataskaitos iš esmės nebebus žymimos kaip „ES riboto naudojimo“ dokumentai. Jų statusas nustatomas pagal taikytinas saugumo taisykles. Galimybė dokumentą įslaptinti išlieka, jei vertinama valstybė narė pateikia tinkamai pagrįstą prašymą.

27 straipsnis. Airijos dalyvavimo sąlygos

Šis straipsnis atitinka dabartinį straipsnį (18 straipsnis), išskyrus nuorodą į Jungtinę Karalystę.

28 straipsnis. Ataskaitų teikimas Europos Parlamentui ir Tarybai

Šis straipsnis atitinka atitinkamą dabartinį straipsnį (20 straipsnis). Metinė išsami ataskaita papildo sugriežtintą ataskaitų teikimo pareigą pagal 22 straipsnį. Taryba aptaria ataskaitą ir priima išvadas.

29 straipsnis. Komiteto procedūra

Šis straipsnis iš esmės atitinka atitinkamą dabartinį straipsnį (21 straipsnis).

30 straipsnis – Peržiūra

Šis straipsnis atitinka atitinkamą dabartinį straipsnį (22 straipsnis).

31 straipsnis. Panaikinimas

Šiuo straipsniu Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013 panaikinamas nuo naujojo reglamento įsigaliojimo dienos.

32 straipsnis. Pereinamojo laikotarpio nuostatos

Straipsnyje numatyta pereinamojo laikotarpio nuostata dėl naujos daugiametės programos, kuri būtų parengta iki 2022 m. lapkričio 1 d. ir būtų pradėta įgyvendinti 2023 m. sausio 1 d., priėmimo. Šios datos gali būti pritaikytos atsižvelgiant į derybų dėl pasiūlymo tempą.

Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vykdoma daugiametė programa būtų baigta įgyvendinti jos laikotarpio viduryje (2023 m. sausio mėn.), šioje nuostatoje nurodyta, kad naujojoje daugiametėje programoje turėtų būti atsižvelgiama į vertinimus, jau atliktus pagal antrąją daugiametę programą, priimtą pagal dabartinį Reglamentą. Praktiškai tai reiškia, kad naujoji septynerių metų daugiametė programa būtų pradėta atliekant valstybių narių, kurios nebuvo įvertintos pagal dabartinį ciklą, vertinimą, o tos, kurios jau buvo įvertintos nuo 2020 m. iki naujų taisyklių įsigaliojimo, bus įtrauktos naujo vertinimo ciklo pabaigoje.

Straipsnyje taip pat paaiškinama, kad pagal dabartinį Reglamentą priimtas standartinis klausimynas bus naudojamas tol, kol bus parengtas šio reglamento 14 straipsnyje nurodytas standartinis klausimynas.

33 straipsnis. Įsigaliojimas ir taikymas

Kad kuo greičiau būtų užtikrintas su naujuoju reglamentu susijęs didesnis veiksmingumas, šiame straipsnyje nustatomas plataus užmojo terminas, iki kurio naujasis reglamentas turi būti pradėtas taikyti (nuo [2022 m. rugsėjo 1 d.]) ir kuris gali būti pakoreguotas vykstant deryboms dėl pasiūlymo.

2021/0140 (CNS)

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl vertinimo ir stebėsenos, kaip taikoma Šengeno *acquis*, mechanizmo sukūrimo ir veikimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 70 straipsnį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę[34],

atsižvelgdama į Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonę,

laikydamasi specialios teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) Šengeno erdvė be vidaus sienų kontrolės priklauso nuo to, ar valstybės narės veiksmingai ir efektyviai taiko Šengeno *acquis*. Minėta *acquis* apima išorės sienų srities priemones, vidaus sienų kontrolės nebuvimo kompensacines priemones ir griežtą stebėsenos sistemą, kurios kartu palengvina laisvą judėjimą ir užtikrina aukšto lygio saugumą, teisingumą ir pagrindinių teisių apsaugą, įskaitant asmens duomenų apsaugą;

(2) tarpusavio vertinimas ir šios *acquis* taikymo stebėsena nuo 1998 m. yra vienas iš pagrindinių Šengeno erdvės elementų, kaip priemonė išlaikyti aukšto lygio atskaitomybę ir atsakomybę už rezultatus, taip pat stiprinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą;

(3) 2015 m. įsigaliojusiu Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1053/2013[35] sukurtas specialus Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmas;

(4) siekiant padidinti Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veiksmingumą ir efektyvumą, jis turėtų būti patobulintas. Peržiūrėtu vertinimo ir stebėsenos mechanizmu turėtų būti siekiama išlaikyti aukštą valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo lygį, užtikrinant, kad valstybės narės veiksmingai taikytų Šengeno *acquis,* laikydamosi sutartų bendrų standartų, pagrindinių principų ir normų, taip prisidėdamos prie tinkamai veikiančios Šengeno erdvės;

---

34 OL C , , p. .

35 2013 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013, kuriuo sukuriamas tikrinimo, kaip taikoma Šengeno *acquis*, vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, ir panaikinamas 1998 m. rugsėjo 16 d. Vykdomojo komiteto sprendimas, įsteigiantis Šengeno įvertinimo ir įgyvendinimo nuolatinį komitetą (OL L 295, 2013 11 6, p. 27).

(5) taikant vertinimo ir stebėsenos mechanizmą šie tikslai turėtų būti pasiekti atliekant objektyvius ir nešališkus vertinimus, kuriais būtų galima greitai nustatyti Šengeno *acquis* taikymo trūkumus, kurie galėtų sutrikdyti tinkamą Šengeno erdvės veikimą, užtikrinti, kad šie trūkumai būtų skubiai pašalinti, ir sudaryti pagrindą dialogui dėl visos Šengeno erdvės veikimo. Tam reikia palaikyti glaudų valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimą, subalansuotai pasidalyti bendra atsakomybe ir išlaikyti sistemai būdingą tarpusavio vertinimo pobūdį. Tam taip pat būtinas glaudesnis Europos Parlamento dalyvavimas. Atsižvelgiant į pakeitimų mastą, Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013 turėtų būti panaikintas ir pakeistas nauju reglamentu;

(6) vertinimo ir stebėsenos mechanizmas gali apimti visas dabartines ir būsimas Šengeno *acquis* sritis, išskyrus tas, kuriose pagal Sąjungos teisę jau taikomas specialus vertinimo mechanizmas. Vertinimo ir stebėsenos mechanizmas turėtų apimti visus atitinkamus teisės aktus ir operacinę veiklą, kuria prisidedama prie Šengeno erdvės veikimo;

(7) pagal 2012 m. kovo 1–2 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas atliekant visus vertinimus turėtų būti atsižvelgiama į tinkamą Šengeno *acquis* taikančių valdžios institucijų veikimą. Taip pat turėtų būti vertinama privačių subjektų, pavyzdžiui, oro transporto bendrovių arba išorės paslaugų teikėjų, praktika, jei jie dalyvauja įgyvendinant Šengeno *acquis* arba jei šis įgyvendinimas daro jiems poveikį, kai jie bendradarbiauja su valstybėmis narėmis. Be to, atsižvelgiant į vis svarbesnį Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų vaidmenį įgyvendinant Šengeno *acquis,* vertinimo ir stebėsenos mechanizmas turėtų padėti tikrinti šių Sąjungos įstaigų, tarnybų ir agentūrų veiklą, susijusią su valstybių narių vardu atliekamomis funkcijomis ir praktiniu Šengeno *acquis* nuostatų taikymu. Šios veiklos tikrinimas šiuo atžvilgiu turėtų būti įtrauktas į valstybių narių vertinimą ir atliekamas nedarant poveikio Komisijai ir atitinkamiems agentūrų, organų ir įstaigų valdymo organams, pagal jų steigimo reglamentus ir jų pačių vertinimo bei stebėsenos procedūras priskirtai atsakomybei ir visiškai į ją atsižvelgiant. Jei vertinimuose būtų nustatyta trūkumų, susijusių su Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų vykdomomis arba jų remiamomis funkcijomis, Komisija turėtų informuoti jų atitinkamus valdymo organus;

(8) vertinimo ir stebėsenos veikla turėtų būti tikslinė, atsižvelgiant į ankstesnių vertinimų rezultatus ir nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų rezultatus. Tokia veikla turėtų būti remiama stiprinant bendradarbiavimą su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, jų sistemingą dalyvavimą Šengeno vertinimuose ir gerinant rizikos analizę bei keitimąsi informacija. Šis bendradarbiavimas ir dalyvavimas visų pirma susijęs su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (*Frontex*), Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų operacijų valdymo agentūra (eu-LISA), Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europolu), Europos pagrindinių teisių agentūra ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu. Be to, bendradarbiavimas turėtų tapti labiau abipusis ir agentūros turėtų ne tik prisidėti, bet ir gauti naudos iš dalyvavimo vertinimo ir stebėsenos mechanizme;

(9) *Frontex* atliekamas pažeidžiamumo vertinimas yra šiuo reglamentu nustatytą vertinimo ir stebėsenos mechanizmą papildantis mechanizmas, kuriuo siekiama užtikrinti kokybės kontrolę Sąjungos lygmeniu ir nuolatinį pasirengimą tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmenimis reaguoti į visus iššūkius prie išorės sienų. Abu mechanizmai yra Europos integruoto sienų valdymo dalys. Turėtų būti kuo labiau padidinta pažeidžiamumo vertinimo ir vertinimo bei stebėsenos mechanizmo sinergija, kad būtų galima susidaryti geresnį Šengeno erdvės veikimo padėties vaizdą, kiek įmanoma išvengiant pastangų dubliavimo ir prieštaringų rekomendacijų. Šiuo tikslu

Frontex ir Komisija turėtų reguliariai keistis informacija apie abiejų mechanizmų rezultatus. Siekiant daugiau dėmesio skirti strateginiam orientavimui ir tikslingesniam vertinimo planavimui, taip pat reikia toliau didinti sinergiją su atitinkamais mechanizmais ir platformomis, kuriuos valdo Sąjungos agentūros ir nacionalinės administracijos, pavyzdžiui, Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalyke platforma (EMPACT) arba Komisijos, padedamos eu-LISA, vykdoma priežiūra, kiek tai susiję su valstybių narių pasirengimu diegti atitinkamas IT sistemas, taip pat nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų išvadomis;

(10) atliekant vertinimą ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas ne tik vertinimui, ar tinkamai įgyvendinami ir taikomi Šengeno *acquis* duomenų apsaugos reikalavimai, bet ir tikrinimui, kaip laikomasi pagrindinių teisių taikant Šengeno *acquis*, atliekant atskirus vertinimus. Siekiant padidinti vertinimo ir stebėsenos mechanizmo pajėgumą nustatyti pagrindinių teisių pažeidimus atitinkamose politikos srityse, turėtų būti įgyvendintos papildomos priemonės. Šengeno vertintojai turėtų būti tinkamai parengti šioje srityje, turėtų būti geriau panaudojama atitinkama Europos pagrindinių teisių agentūros informacija, o jos ekspertai turėtų aktyviau dalyvauti rengiant ir įgyvendinant vertinimus. Be to, programuojant, planuojant ir įgyvendinant vertinimus turėtų būti atsižvelgiama į įrodymus, kurie skelbiami viešai arba pateikiami nepriklausomų stebėsenos mechanizmų arba atitinkamų trečiųjų šalių, pavyzdžiui, ombudsmenų, pagrindinių teisių laikymosi stebėsenos institucijų, nevyriausybinių ir tarptautinių organizacijų, iniciatyva;

(11) vertinimo ir stebėsenos mechanizmu turėtų būti nustatytos skaidrios, veiksmingos ir aiškios taisyklės, susijusios su vertinimo ir stebėsenos veiklos formomis ir metodais, aukštos kvalifikacijos ekspertų paslaugomis ir tolesniais veiksmais, susijusiais su vertinimų išvadomis;

(12) vertinimų formos ir metodai turėtų būti lankstesni, kad padidėtų vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veiksmingumas ir būtų galima jį pritaikyti prie naujų aplinkybių ir teisės aktų pokyčių, taip pat supaprastinti valstybių narių, Komisijos ir Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų išteklių naudojimą. Periodiniai vertinimai rengiant vizitus turėtų būti pagrindinė vertinimo priemonė. Siekiant užtikrinti labiau subalansuotą turimų priemonių naudojimą, reikėtų laipsniškai didinti neprogramininių vizitų ir teminių vertinimų skaičių. Vertinimo formos turėtų būti aiškiai apibrėžtos. Priklausomai nuo politikos srities ir vertinimo bei stebėsenos veiklos pobūdžio, vertinimo ir stebėsenos mechanizmas turėtų sudaryti sąlygas tuo pačiu metu atlikti kelių valstybių narių vertinimą ir atlikti visiškai ar iš dalies nuotolinius vertinimus, taip pat derinti politikos sričių vertinimą. Vertinimo ir stebėsenos mechanizmu turėtų būti siekiama parengti išsamias valstybių narių vertinimo ataskaitas, kuriose būtų vertinami bendri valstybių narių Šengeno *acquis* taikymo rezultatai;

(13) teminiai vertinimai turėtų būti dažniau naudojami lyginamajai valstybių narių praktikos analizei atlikti. Jie turėtų būti rengiami siekiant įvertinti, kaip įgyvendinami pagrindiniai teisės aktų pakeitimai, kai jie pradedami taikyti, ir naujos iniciatyvos, taip pat įvertinti įvairių politikos sričių klausimus ar valstybių narių, susiduriančių su panašiais iššūkiais, praktiką;

(14) neprogramininiai vizitai, kurie yra viena iš veiksmingiausių priemonių valstybių narių praktikai patikrinti, atsižvelgiant į jų tikslą, turėtų būti vykdomi atitinkamai valstybei narei apie tai iš anksto nepranešus arba pranešus iki vizito likus nedaug laiko. Neprogramininiai vizitai iš anksto nepranešus turėtų būti rengiami tyrimo tikslais, siekiant patikrinti, ar laikomasi pareigų pagal Šengeno *acquis*, be kita ko, reaguojant į

sistemines problemas, kurios galėtų turėti didelį poveikį Šengeno erdvės veikimui, arba į pagrindinių teisių pažeidimus, visų pirma įtarimus dėl šiurkščių pagrindinių teisių pažeidimų prie išorės sienų. Tokiais atvejais dėl išankstinio pranešimo vizito tikslas netektų prasmės. Jei pagrindinis vizito tikslas – atsitiktine tvarka patikrinti, kaip valstybė narė įgyvendina Šengeno *acquis*, turėtų būti rengiami neprogramiiniai vizitai, apie kuriuos iš anksto pranešama prieš 24 valandas;

(15) jau įrodyta veiklos, vykdomos pagal šiuo reglamentu parengtas daugiametes ir metines vertinimo programas, programavimo pridėtinė vertė užtikrinant nuspėjamumą ir tikrumą. Todėl Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, turėtų priimti daugiametes ir metines vertinimo programas. Šios programos taip pat turėtų suteikti reikiamą lankstumą, kad ilgainiui būtų galima prisitaikyti prie dinamiško Šengeno *acquis* pobūdžio. *Force majeure* atveju programos turėtų būti koreguojamos susitarus su atitinkamomis valstybėmis narėmis, oficialiai nekeičiant programų. Septyneriems metams priimtoje daugiametėje vertinimo programoje turėtų būti nustatytos konkrečios prioritetinės sritys, kuriose turi būti atliekami periodiniai vertinimai. Šis požiūris turėtų sudaryti sąlygas didesniam lankstumui, geresniam prioritetų nustatymui ir labiau subalansuotam bei strategiškesniam visų turimų priemonių naudojimui. Daugiametės vertinimo programos pratęsimas nuo penkerių iki septynerių metų taip pat turėtų padėti užtikrinti griežtesnę, nuodugnesnę ir tikslingesnę valstybių narių stebėseną nesumažinant priežiūros lygio;

(16) vertinimo ir stebėsenos veiklą turėtų vykdyti grupės, sudarytos iš Komisijos atstovų ir valstybių narių paskirtų ekspertų. Šie atstovai ir ekspertai turėtų turėti tinkamą kvalifikaciją, įskaitant tvirtas teorines žinias ir praktinę patirtį. Siekdama užtikrinti, kad kuo greičiau ir paprasčiau dalyvautų pakankamai patyrusių ekspertų, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, turėtų sudaryti ir išlaikyti ekspertų rezervą. Ekspertų rezervas turėtų būti pagrindinis vertinimo ir stebėsenos veiklos ekspertų šaltinis;

(17) siekiant padidinti veiksmingumą ir sumažinti administracinę naštą, reikėtų suteikti daugiau lankstumo vertinimo ir stebėsenos grupių dydžio atžvilgiu. Todėl Komisija turėtų apibrėžti ir pritaikyti grupių dydį atsižvelgdama į poreikius ir iššūkius, susijusius su kiekviena vertinimo ir stebėsenos veikla. Sudarant grupes Komisija turėtų, kiek įmanoma, užtikrinti geografinę pusiausvyrą ir rotaciją, taip pat atsižvelgti į nacionalinių administracijų pajėgumus ir įvairių profilių poreikį. Bendros atsakomybės, nuspėjamumo ir įsipareigojimo, prisiimto įtraukiant ekspertus į rezervą, principas reiškia, kad konkrečius vertinimus pakviesti atlikti ekspertai ir jų nacionalinės valdžios institucijos turėtų į kvietimus atsakyti teigiamai. Kvietimai galėtų būti atmesti tik dėl tinkamai pagrįstų svarbių profesinių ar asmeninių priežasčių;

(18) veiklos išlaidos, susijusios su vertinimo ir stebėsenos veikla (kelionės, apgyvendinimo ir maitinimo), turėtų būti dengiamos iš Sąjungos biudžeto. Bet kokie papildomi nacionalinių ekspertų, dalyvaujančių vertinimo ir stebėsenos misijose, dienpinigiai ir tų ekspertų pavaduojančių ekspertų personalo išlaidos jų nebuvimo laikotarpiu galėtų būti dengiamos iš valstybių narių nacionalinių programų, finansuojamų atitinkamų Sąjungos fondų lėšomis, laikantis tų fondų tikslų ir taikytinų taisyklių;

(19) vertinimo ataskaitos turėtų būti glaustos. Jose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama trūkumams, turintiems didelį poveikį, ir pabrėžiamos sritys, kuriose būtų galima padaryti svarbių patobulinimų. Nereikšmingos išvados į ataskaitas neturėtų būti įtraukiamos. Vis dėlto grupė vertinimo veiklos pabaigoje turėtų pranešti šias išvadas

įvertintai valstybei narei, įskaitant institucijas, atsakingas už atitinkamą nacionalinį kokybės kontrolės mechanizmą. Grupė turėtų aktyviai siekti nustatyti geriausią praktiką, kuri turėtų būti įtraukiama į ataskaitas. Visų pirma ataskaitoje kaip geriausia praktika turėtų būti akcentuojamos naujos ir novatoriškos priemonės, kuriomis gerokai pagerinamas bendrųjų taisyklių įgyvendinimas ir kurias galėtų įgyvendinti kitos valstybės narės;

(20) vertinimo ataskaitose paprastai turėtų būti pateikiamos rekomendacijos, kaip pašalinti nustatytus trūkumus (įskaitant pagrindinių teisių pažeidimus), o Komisija jas turėtų priimti kaip vieną aktą, priimdama įgyvendinimo aktus pagal nagrinėjimo procedūrą pagal Reglamento (ES) Nr. 182/2011[36] 5 straipsnį. Ataskaitos ir rekomendacijų konsolidavimas viename dokumente, kuriam taikoma viena priėmimo procedūra, sustiprina esminį vertinimo išvadų ir rekomendacijų ryšį. Spartesnis rekomendacijų paskelbimas taip pat turėtų padėti valstybėms narėms greičiau ir veiksmingiau šalinti trūkumus. Be to, taikant nagrinėjimo procedūrą turėtų būti užtikrintas valstybės narės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese, po kurio priimamos rekomendacijos;

(21) vis dėlto, atsižvelgiant į itin svarbų Tarybos vaidmenį darant tarpusavio spaudimą ir į politinių diskusijų poreikį, Taryba turėtų priimti rekomendacijas tais atvejais, kurie yra politiškai svarbūs ir yra bendrai svarbūs Šengeno erdvės veikimui. Tokie atvejai turėtų būti laikomi atvejais, kai atlikus teminius vertinimus padaroma išvada, kad yra didelis trūkumas, arba tais atvejais, kai vertinimas atliekamas siekiant patikrinti, ar valstybė narė, kuriai privaloma laikytis Šengeno *acquis* ir kurios vidaus sienų kontrolė nėra panaikinta, atitinka sąlygas taikyti visą Šengeno *acquis,* arba valstybės narės, kuriai nėra privaloma laikytis Šengeno *acquis* ir kuri pasirinko taikyti dalį Šengeno *acquis,* atveju – patikrinti, ar ta valstybė narė atitinka sąlygas taikyti dalį Šengeno *acquis*;

(22) be to, tais atvejais, kai atliekant vertinimus nustatomas didelis trūkumas, turėtų būti taikomos specialios nuostatos siekiant užtikrinti, kad būtų greitai priimtos taisomosios priemonės. Atsižvelgiant į tokio trūkumo keliamą riziką, kai tik įvertinta valstybė narė informuojama apie didelį trūkumą, ji turėtų nedelsdama pradėti įgyvendinti veiksmus trūkumui pašalinti, įskaitant, jei reikia, visų turimų veiklos ir finansinių išteklių sutelkimą. Taisomiesiems veiksmams turėtų būti taikomi griežtesni terminai ir nuodugnesnė politinė kontrolė bei stebėsena viso proceso metu. Šiuo atžvilgiu Komisija turėtų nedelsdama informuoti Tarybą ir Europos Parlamentą, kai atlikus vertinimą nustatoma, kad yra didelis trūkumas, ir ne vėliau kaip per vienus metus nuo vertinimo dienos surengti pakartotinį vizitą, skirtą įvertinti, ar valstybė narė pašalino atitinkamus trūkumus. Po pakartotinio vizito Komisija turėtų pateikti Tarybai pakartotinio vizito ataskaitą;

(23) siekiant nustatyti didelį trūkumą, reikia nuodugniai įvertinti kiekvieną konkretų atvejį remiantis aiškiais kriterijais, susijusiais su kiekvienai politikos sričiai būdingų problemų skirtingu pobūdžiu, mastu ir galimu poveikiu. Dėl skirtingų pagrindinių veiksmingo Šengeno *acquis* įgyvendinimo elementų ir įvairių veiksnių derinio išvadose gali būti konstatuojamas didelis trūkumas. Tačiau jei manoma, kad nustatytas trūkumas gali kelti pavojų bendram erdvės be vidaus sienų kontrolės veikimui arba daryti didelį neigiamą poveikį asmenų teisėms, toks trūkumas laikytinas dideliu trūkumu. Jei vertinimo ataskaitoje nustatomas didelis išorės sienų kontrolės vykdymo

[36] OL L 55, 2011 2 28, p. 13.

trūkumas, gali būti taikomi Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/399[37] 21 ir 29 straipsniai;

(24) vertinimo ir stebėsenos mechanizmas turėtų apimti patikimą tolesnės veiklos ir stebėsenos komponentą, kurį turėtų užtikrinti Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Taryba ir Europos Parlamentu, nesukurdama neproporcingos naštos susijusiems subjektams. Po vertinimų turėtų būti parengti veiksmų planai. Rengdamos veiksmų planus, įvertintos valstybės narės turėtų visapusiškai atsižvelgti į Sąjungos teikiamas finansavimo galimybes ir kuo geriau panaudoti šiuos išteklius. Siekdama paspartinti procesą, Komisija pastabas dėl veiksmų planų tinkamumo turėtų pateikti, pavyzdžiui, rašto forma. Siekiant užtikrinti, kad tolesni veiksmai būtų vykdomi laiku, Komisijos tarnyboms nusprendus, kad veiksmų planas nelaikomas tinkamu, turėtų būti reikalaujama, kad atitinkama valstybė narė per vieną mėnesį nuo pastabų gavimo pateiktų persvarstytą veiksmų planą. Valstybė narė tolesnių veiksmų ataskaitas dėl veiksmų planų įgyvendinimo paprastai Komisijai ir Tarybai turėtų teikti kas šešis mėnesius;

(25) vykdydama stebėsenos veiklą, Komisija turėtų turėti galimybę surengti pakartotinius vizitus ir tikrinamuosius vizitus. Pakartotiniai vizitai turėtų būti rengiami siekiant stebėti veiksmų plano įgyvendinimo pažangą po vertinimo, kuriuo nustatytas didelis trūkumas, arba atlikus vertinimą, kuris atliktas prieš valstybei narei visiškai prisijungiant prie Šengeno erdvės (pirmą kartą atliekamas vertinimas), ir prieita prie išvados, kad įvertinta valstybė narė neatitiko būtinų sąlygų, kad galėtų taikyti Šengeno *acquis* atitinkamoje vertinamoje politikos srityje. Pakartotinio vizito ataskaitoje turėtų būti apžvelgiama tik pažanga, padaryta įgyvendinant rekomendacijas. Priešingu atveju atlikus vertinimą, per kurį didelis trūkumas nenustatytas, gali būti rengiami tikrinamieji vizitai veiksmų plano įgyvendinimui stebėti, jei manoma, kad tai būtina. Prieš užbaigiant veiksmų planą po pirmą kartą atliekamo vertinimo visada turėtų būti rengiami tikrinamieji vizitai. Kalbant apie organizacinius ir ataskaitų teikimo reikalavimus, tikrinamieji vizitai turėtų būti laisvesnio pobūdžio nei vertinimo vizitai. Visų pirma juos turėtų atlikti mažesnės grupės ir po jų neturėtų būti teikiama naujų išvadų arba nereikėtų priimti atskiros ataskaitos. Taryba turėtų aktyviau dalyvauti stebėsenos etape ir pareikšti savo poziciją dėl siūlomo veiksmų planų užbaigimo;

(26) labai svarbu ir pageidautina, kad Europos Parlamentas ir Taryba reguliariai rengtų diskusijas politiniu lygmeniu, siekdami didinti informuotumą apie Šengeno *acquis* įgyvendinimo svarbą, reikalauti užtikrinti valstybių narių, kurios nuolat pažeidžia bendras taisykles, atskaitomybę ir didinti spaudimą joms, kad būtų pašalinti nustatyti trūkumai. Komisija turėtų tinkamai prisidėti, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos šioms diskusijoms, be kita ko, priimdama išsamią metinę ataskaitą, apimančią ankstesniais metais atliktus vertinimus ir rekomendacijų įgyvendinimo padėtį, kuri būtų įtraukta į Šengeno erdvės padėties ataskaitą. Europos Parlamentas raginamas priimti rezoliucijas, o Taryba turėtų priimti išvadas, kad padidintų spaudimą valstybėms narėms, kurios daro nepakankamą pažangą. Šengeno forumas, kuris yra unikali aukšto lygio diskusijų Šengeno klausimais su Europos Parlamento, valstybių narių ir Komisijos atstovais arena, turėtų tapti neoficialių diskusijų, kuriomis siekiama geriau įgyvendinti Šengeno *acquis*, platforma;

[37] 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016 3 23, p. 1).

(27) šiuo reglamentu nustatytas vertinimo ir stebėsenos mechanizmas turėtų atlikti papildomą funkciją – padėti stebėti praktinio Sąjungos politikos įgyvendinimo veiksmingumą atliekant tarpusavio vertinimą. Neturėtų būti daromas poveikis bendriesiems Komisijos įgaliojimams prižiūrėti Sąjungos teisės taikymą kontroliuojant Europos Sąjungos Teisingumo Teismui vykdant pažeidimo nagrinėjimo procedūras;

(28) vertinimo ir pakartotinių vizitų ataskaitų slaptumo statusas turėtų būti nustatomas pagal taikytinas saugumo taisykles, nustatytas Komisijos sprendime (ES, Euratomas) 2015/444[38]. Vis dėlto įvertinta valstybė narė turėtų išlaikyti galimybę prašyti įslaptinti visą ataskaitą arba jos dalis pagal taikytinas saugumo taisykles;

(29) atsižvelgiant į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 70 straipsnio paskutiniu sakiniu Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams pavestą ypatingą vaidmenį, kaip pabrėžta Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 12 straipsnio c punkte, kiek tai susiję su nacionaliniais parlamentais, Taryba ir Komisija turėtų išsamiai informuoti Europos Parlamentą ir nacionalinius parlamentus apie vertinimų turinį ir rezultatus. Be to, jei Komisija pateiktų pasiūlymą iš dalies pakeisti šį reglamentą, Taryba pagal savo Darbo tvarkos taisyklių[39] 19 straipsnio 7 dalies h punktą konsultuotųsi su Europos Parlamentu, kad prieš priimdama galutinį tekstą kuo labiau atsižvelgtų į jo nuomonę;

(30) asmens duomenų tvarkymui, kurį valstybės narės atlieka vykdydamos savo pareigas pagal šį reglamentą, taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679[40]. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725[41] taikomas Sąjungos institucijoms, įstaigoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis, kai jie vykdo savo pareigas pagal šį reglamentą;

(31) siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai priimti daugiametes ir metines vertinimo programas, parengti ir atnaujinti standartinį klausimyną ir priimti vertinimo bei pakartotinių vizitų ataskaitas. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011[42];

(32) Komisija turėtų nedelsdama priimti taikytinus įgyvendinimo aktus, kai tinkamai pagrįstais atvejais, susijusiais su dideliu trūkumu, yra privalomų skubos priežasčių;

(33) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šį reglamentą ir jis nėra jai privalomas ar taikomas. Kadangi šis reglamentas grindžiamas Šengeno *acquis*, remdamasi to

---

38 2015 m. kovo 13 d. Komisijos sprendimas (ES, Euratomas) 2015/444 dėl ES įslaptintos informacijos apsaugai užtikrinti skirtų saugumo taisyklių (OL L 72, 2015 3 17, p. 53).

39 2009 m. gruodžio 1 d. Tarybos sprendimas 2009/937/ES, patvirtinantis Tarybos darbo tvarkos taisykles (OL L 325, 2009 12 11, p. 35).

40 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

41 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

42 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

protokolo 4 straipsniu, per šešis mėnesius po to, kai Taryba nusprendžia dėl šio reglamento, Danija turi nuspręsti, ar jį įtrauks į savo nacionalinę teisę;

(34) Airija taiko šį reglamentą pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 19 dėl į Europos Sąjungos sistemą integruotos Šengeno *acquis* 5 straipsnio 1 dalį ir Tarybos sprendimo 2002/192/EB[43] 6 straipsnio 2 dalį;

(35) Islandijos ir Norvegijos atžvilgiu šiuo reglamentu plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos Tarybos ir Islandijos Respublikos bei Norvegijos Karalystės susitarime dėl pastarųjų asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, kurios patenka į Tarybos sprendimo 1999/437/EB[44] 1 straipsnio A punkte nurodytą sritį;

(36) Šveicarijos atžvilgiu šiuo reglamentu plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarime dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, kurios patenka į Sprendimo 1999/437/EB 1 straipsnio A punkte nurodytą sritį, minėtą sprendimą taikant kartu su Tarybos sprendimo 2008/146/EB[45] 3 straipsniu;

(37) Lichtenšteino atžvilgiu šiuo reglamentu plėtojamos Šengeno *acquis* nuostatos, kaip apibrėžta Europos Sąjungos, Europos bendrijos, Šveicarijos Konfederacijos ir Lichtenšteino Kunigaikštystės protokole dėl Lichtenšteino Kunigaikštystės prisijungimo prie Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, kurios patenka į Tarybos sprendimo 1999/437/EB 1 straipsnio A punkte nurodytą sritį, minėtą sprendimą taikant kartu su Tarybos sprendimo 2011/350/ES[46] 3 straipsniu;

(38) Kipro, Bulgarijos, Rumunijos ir Kroatijos atžvilgiu šis reglamentas yra aktas, grindžiamas Šengeno *acquis* arba kitaip su ja susijęs, kaip apibrėžta atitinkamai 2003 m. Stojimo akto 3 straipsnio 1 dalyje, 2005 m. Stojimo akto 4 straipsnio 1 dalyje ir 2011 m. Stojimo akto 4 straipsnio 1 dalyje;

(39) atsižvelgiant į tai, kad patikrinimas pagal Bulgarijai, Kiprui, Rumunijai ir Kroatijai taikomas Šengeno vertinimo procedūras jau baigtas pagal atitinkamą Stojimo aktą, šio reglamento 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatytas patikrinimas tų valstybių narių atžvilgiu neturėtų būti atnaujintas,

---

43 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimas 2002/192/EB dėl Airijos prašymo dalyvauti įgyvendinant kai kurias Šengeno *acquis* nuostatas (OL L 64, 2002 3 7, p. 20).

44 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos sprendimas 1999/437/EB dėl tam tikrų priemonių taikant Europos Sąjungos Tarybos, Islandijos Respublikos ir Norvegijos Karalystės sudarytą susitarimą dėl šių dviejų valstybių asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis* (OL L 176, 1999 7 10, p. 31).

45 2008 m. sausio 28 d. Tarybos sprendimas 2008/146/EB dėl Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis* sudarymo Europos bendrijos vardu (OL L 53, 2008 2 27, p. 1).

46 2011 m. kovo 7 d. Tarybos sprendimas 2011/350/ES dėl Europos Sąjungos, Europos bendrijos, Šveicarijos Konfederacijos ir Lichtenšteino Kunigaikštystės protokolo dėl Lichtenšteino Kunigaikštystės prisijungimo prie Europos Sąjungos, Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl Šveicarijos Konfederacijos asociacijos įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis* sudarymo Europos Sąjungos vardu, kiek tai susiję su patikrinimų prie vidaus sienų panaikinimu ir asmenų judėjimu (OL L 160, 2011 6 18, p. 19).

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Šiuo reglamentu sukuriamas vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad valstybės narės veiksmingai taikytų Šengeno *acquis*, ir prisidedama prie tinkamai veikiančios erdvės be vidaus sienų kontrolės.

2. Sukurtu mechanizmu užtikrinama objektyvi ir nešališka vertinimo ir stebėsenos veikla ir ja siekiama:

   (a) tikrinti, kaip Šengeno *acquis* taikoma valstybėse narėse, kurioms taikomos visos jos nuostatos, ir valstybėse narėse, kurioms, vadovaujantis atitinkamais prie ES sutarties ir SESV pridėtais protokolais, taikoma dalis Šengeno *acquis* nuostatų;

   (b) tikrinti, ar įvykdytos būtinos sąlygos taikyti visas atitinkamas Šengeno *acquis* dalis tose valstybėse narėse, dėl kurių nepriimtas Tarybos sprendimas, kuriame nurodyta, kad turi būti taikomos visos Šengeno *acquis* nuostatos arba jų dalis.

3. Vertinimai gali apimti visus Šengeno *acquis* aspektus ir jais gali būti atsižvelgiama į Šengeno *acquis* taikančių institucijų veikimą.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente:

(a) Šengeno *acquis* – nuostatos, į Sąjungos sistemą integruotos pagal prie ES sutarties ir SESV pridėtą protokolą Nr. 19, taip pat jomis grindžiami arba kitaip su jomis susiję aktai;

(b) pirmą kartą atliekamas vertinimas – valstybės narės, kuriai privaloma laikytis Šengeno *acquis* ir kurios vidaus sienų kontrolė dar nėra panaikinta, atveju – vertinimas, kuriuo siekiama patikrinti, ar ji atitinka sąlygas taikyti visą Šengeno *acquis*, arba valstybės narės, kuriai nėra privaloma laikytis Šengeno *acquis* ir kuri pasirinko taikyti dalį Šengeno *acquis*, atveju – vertinimas, kuriuo siekiama patikrinti, ar ji atitinka sąlygas taikyti dalį Šengeno *acquis*;

(c) periodinis vertinimas – į daugiametę vertinimo programą ir metines vertinimo programas įtrauktas vertinimas, kuriuo siekiama patikrinti, kaip valstybė narė taiko Šengeno *acquis*, ir taip įvertinti bendrus tos valstybės narės rezultatus taikant Šengeno *acquis*;

(d) neprogramins vertinimas – į daugiametes ir metines vertinimo programas neįtrauktas vertinimas, kuriuo siekiama patikrinti, kaip viena ar daugiau valstybių narių taiko Šengeno *acquis* vienoje ar daugiau politikos sričių;

(e) teminis vertinimas – vertinimas, kuriuo siekiama pateikti lyginamąją valstybių narių teisės aktų ar praktikos arba konkrečių Šengeno *acquis* dalių taikymo keliose valstybėse narėse analizę;

(f) vizitas – apsilankymas valstybėje narėje arba jos konsulate vertinimo arba stebėsenos tikslais;

(g) pakartotinis vizitas – vizitas, surengtas siekiant stebėti pažangą, kaip įgyvendinamas veiksmų planas, parengtas po vertinimo, per kurį nustatytas didelis trūkumas, arba po pirmą kartą atliekamo vertinimo, kuriame padaryta išvada, kad įvertinta valstybė narė neatitinka būtinų sąlygų taikyti Šengeno *acquis*;

(h) tikrinamasis vizitas – vizitas, išskyrus pakartotinį vizitą, surengtas siekiant stebėti veiksmų plano įgyvendinimo pažangą;

(i) didelis trūkumas – vienas ar daugiau su veiksmingu pagrindinių Šengeno *acquis* elementų taikymu susijusių trūkumų, kurie atskirai arba kartu turi arba ilgainiui gali turėti didelį neigiamą poveikį asmenų teisėms ar Šengeno erdvės veikimui;

(j) vertinimo veikla – specialus vizitas, klausimynu grindžiamas ar kitoks nuotoliniu būdu atliekamas vertinimas;

(k) grupė – grupė, kurią sudaro valstybių narių paskirti ekspertai ir Komisijos atstovai, vykdantys vertinimo ir stebėsenos veiklą.

3 straipsnis

Atsakomybė ir pareiga bendradarbiauti

1. Už vertinimo ir stebėsenos mechanizmo įgyvendinimą kartu atsako valstybės narės ir Komisija, o joms padeda Sąjungos įstaigos, organai ir agentūros pagal savo atitinkamus įgaliojimus.

2. Komisija rengia metines ir daugiametes vertinimo programas, sudaro klausimynus, nustato vizitų tvarkaraščius, organizuoja vizitus ir rengia vertinimo ataskaitas bei rekomendacijas. Ji taip pat užtikrina tolesnius veiksmus ir stebėsenos veiklą.

3. Valstybės narės ir Komisija visapusiškai bendradarbiauja visuose vertinimų etapuose, kad užtikrintų veiksmingą šio reglamento įgyvendinimą.

4. Valstybės narės imasi visų bendrų ar specialių priemonių, kad paremtų Komisiją ir grupes ir padėtų joms įgyvendinti vertinimo ir stebėsenos veiklą.

   Jos užtikrina, kad Komisija ir vertinimo ir stebėsenos veiklą vykdančios grupės galėtų veiksmingai atlikti savo užduotis, ir visų pirma suteikia Komisijai ir grupėms galimybę tiesiogiai kreiptis į susijusius asmenis, taip pat užtikrina paprašytą suteikti visapusišką bei nevaržomą prieigą prie visų teritorijų, patalpų ir dokumentų, įskaitant nacionalines ir vidaus gaires ir instrukcijas, taip pat ir įslaptintas.

5. Komisija organizuoja grupėse dalyvaujančių Komisijos atstovų ir valstybių narių ekspertų keliones į valstybes nares ir iš jų.

   Komisija padengia vizituose dalyvaujančių ekspertų ir 16 straipsnio 2 dalyje nurodyto stebėtojo kelionės ir apgyvendinimo išlaidas.

   Vizito valstybė narė pasirūpina reikiamu transportu vietoje.

4 straipsnis

Vertinimų formos

1. Vertinimai gali būti bet kurios iš šių formų:

   (a) pirmą kartą atliekami vertinimai;

(b) periodiniai vertinimai;

(c) neprogramininiai vertinimai;

(d) teminiai vertinimai.

2. Komisija gali surengti neprogramininius vertinimus, visų pirma:

(a) siekdama įvertinti prie vidaus sienų taikomą praktiką;

(b) sužinojusi apie kylančias arba sistemines problemas, kurios gali turėti didelį neigiamą poveikį Šengeno erdvės veikimui;

(c) kai ji turi priežastį manyti, kad valstybė narė šiurkščiai nesilaiko savo įsipareigojimų pagal Šengeno *acquis*, įskaitant įtarimus dėl šiurkščių pagrindinių teisių pažeidimų prie išorės sienų.

3. Komisija gali surengti teminius vertinimus, visų pirma siekdama įvertinti, kaip įgyvendinami pradėti taikyti svarbūs teisės aktų pakeitimai ir naujos iniciatyvos, arba įvertinti įvairiose politikos srityse kylančius klausimus ar valstybių narių, susiduriančių su panašiais iššūkiais, praktiką.

5 straipsnis

Stebėsenos veiklos formos

Stebėsenos veikla gali apimti:

(a) įvertintų valstybių narių pateiktų veiksmų planų ir tolesnių veiksmų ataskaitų peržiūrą;

(b) pakartotinius vizitus;

(c) tikrinamuosius vizitus.

6 straipsnis

Vertinimo ir stebėsenos metodai

4 ir 5 straipsniuose nurodyta vertinimo ir stebėsenos veikla gali būti vykdoma rengiant programinius arba neprogramininius vizitus, taip pat naudojantis klausimynais arba taikant kitus nuotolinius metodus.

Kiekvienas vertinimo ir stebėsenos metodas gali būti taikomas atskirai arba prireikus jie gali būti derinami.

7 straipsnis

Bendradarbiavimas su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis

1. Komisija bendradarbiauja su atitinkamomis Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, kurie dalyvauja įgyvendinant Šengeno *acquis*, taip pat su Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra.

Komisija gali sudaryti susitarimus su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, kad palengvintų bendradarbiavimą.

2. Komisija gali prašyti 1 dalyje nurodytų Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų, kad jie pagal savo atitinkamus įgaliojimus teiktų informaciją, statistinius duomenis arba rizikos analizę siekiant didesnio informuotumo apie padėtį, kaip apibrėžta Reglamente (ES) 2019/1896 dėl Šengeno *acquis* įgyvendinimo valstybėse narėse.

8 straipsnis

Bendradarbiavimas su *Frontex*

1. Iki kiekvienų metų rugpjūčio 31 d. *Frontex* Komisijai ir valstybėms narėms pateikia šio reglamento 13 straipsnyje nurodytos metinės vertinimo programos rizikos analizę.

2. 1 dalyje nurodyta rizikos analizė apima visus svarbius aspektus, susijusius su integruotu sienų valdymu, joje taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl neprogramininių vizitų kitais metais, neatsižvelgiant į valstybių narių, kurios turi būti įvertintos kiekvienais metais, eilės tvarką, nustatytą daugiametėje vertinimo programoje pagal 12 straipsnį.

   Tos rekomendacijos gali būti teikiamos dėl bet kurio regiono ar konkrečios teritorijos ir jose pateikiamas mažiausiai dešimties konkrečių išorės sienos atkarpų ir mažiausiai dešimties konkrečių sienos perėjimo punktų sąrašas, taip pat nurodomi konkretūs objektai, svarbūs siekiant įvertinti atitiktį Direktyvai 2008/115/EB[47], ir pateikiama kita susijusi informacija.

9 straipsnis

Bendradarbiavimas su Europolu

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/794[48] 4 straipsnio 1 dalies s punktą Europolas teikia ekspertines žinias, analizę, ataskaitas ir kitą susijusią informaciją, kad padėtų įgyvendinti šį reglamentą.

10 straipsnis

Sinergija su kita vertinimo ir stebėsenos veikla

1. Rengdama vertinimo ir stebėsenos veiklą, Komisija naudojasi atitinkamų mechanizmų ir priemonių rezultatais, be kita ko, Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų, dalyvaujančių įgyvendinant Šengeno *acquis*, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros ir nepriklausomų nacionalinių stebėsenos mechanizmų ir įstaigų bei kitų nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų vertinimo ir stebėsenos veikla, kad būtų užtikrintas didesnis informuotumas apie Šengeno erdvės veikimą ir išvengta pastangų dubliavimo ir nesuderinamų priemonių.

2. Rekomendacijos pagal šį reglamentą papildo rekomendacijas, pateiktas pagal Reglamento (ES) 2019/1896 32 straipsnio 7 dalį atliekant pažeidžiamumo vertinimą.

3. Komisija gali saugiai ir laiku dalytis informacija apie vertinimo ataskaitas ir veiksmų planus ir atnaujinta informacija apie veiksmų planų įgyvendinimą su 1 dalyje nurodytomis atitinkamomis nacionalinėmis ir Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis.

---

[47] 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008 12 24, p. 98).

[48] 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/794 dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolo), kuriuo pakeičiami ir panaikinami Tarybos sprendimai 2009/371/TVR, 2009/934/TVR, 2009/935/TVR, 2009/936/TVR ir 2009/968/TVR (OL L 135, 2016 5 24, p. 53).

Informacija dalijamasi pagal atitinkamų Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų įgaliojimus.

11 straipsnis

Trečiųjų šalių pateikta informacija

Rengdama ir vykdydama vertinimo ir stebėsenos veiklą, Komisija atsižvelgia į trečiųjų šalių, įskaitant nepriklausomas institucijas, nevyriausybines organizacijas ir tarptautines organizacijas, pateiktą informaciją.

II SKYRIUS

PROGRAMAVIMAS

12 straipsnis

Daugiametė vertinimo programa

1. Komisija, kai tinkama, pasikonsultavusi su atitinkamomis Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, parengia septynerių metų laikotarpį apimančią daugiametę vertinimo programą, likus ne mažiau kaip šešiems mėnesiams iki kito septynerių metų laikotarpio pradžios.

   Per kiekvieną daugiamečio vertinimo ciklą atliekamas vienas periodinis kiekvienos valstybės narės vertinimas ir bent vienas neprogramines vertinimas arba teminis vertinimas.

2. Daugiametę vertinimo programą Komisija priima įgyvendinimo aktu. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 29 straipsnio 3 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Komisija daugiametę vertinimo programą perduoda Europos Parlamentui ir Tarybai.

3. Daugiametėje vertinimo programoje nustatomos konkrečios prioritetinės sritys, kurioms turi būti taikomi periodiniai vertinimai, ir pateikiamas preliminarus tų vertinimų tvarkaraštis.

   Jame nustatomas preliminarus valstybių narių, kurių periodiniai vertinimai turi būti atlikti konkrečiais metais, sąrašas, nepažeidžiant pagal 4 dalį padarytų patikslinimų. Nustatant preliminarią valstybių narių periodinio vertinimo eilės tvarką atsižvelgiama į laiką, praėjusį nuo ankstesnio periodinio vertinimo. Joje taip pat atsižvelgiama į ankstesnių vertinimų rezultatus, veiksmų planų įgyvendinimo tempą ir kitą susijusią Komisijos turimą informaciją apie valstybių narių praktiką.

4. Jei dėl *force majeure* aplinkybių neįmanoma atlikti vertinimų pagal preliminarų tvarkaraštį, nustatytą pagal 3 dalį, Komisija, susitarusi su atitinkamomis valstybėmis narėmis, gali patikslinti atitinkamų vertinimų tvarkaraštį.

   Komisija nedelsdama informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie tokias aplinkybes ir jų numatomą poveikį vertinimų pagal daugiametę vertinimo programą planavimui.

13 straipsnis

Metinė vertinimo programa

1. Komisija įgyvendinimo aktu nustato metinę vertinimo programą iki metų, einančių prieš metus, su kuriais susijusi programa, lapkričio 15 d., remdamasi visų pirma

rizikos analize ir kita informacija, kurią ji gavo pagal 7, 8, 9, 10 ir 11 straipsnius. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 29 straipsnio 3 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

2. Į metinę vertinimo programą įtraukiamas preliminarus toliau nurodytų vertinimų tvarkaraštis:

   (a) periodinių valstybių narių vertinimų, kaip nurodyta daugiametėje vertinimo programoje;

   (b) pirmą kartą atliekamo valstybės narės vertinimo, kai ji paskelbia, kad yra pasirengusi būti vertinama;

   (c) bent vieno teminio vertinimo.

3. Komisija metinę vertinimo programą perduoda Europos Parlamentui ir Tarybai.

   Jei dėl *force majeure* aplinkybių neįmanoma atlikti vertinimų pagal preliminarų tvarkaraštį, nustatytą pagal 2 dalį, Komisija, susitarusi su atitinkamomis valstybėmis narėmis, gali patikslinti atitinkamų vertinimų tvarkaraštį.

   Komisija nedelsdama informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie tokias aplinkybes ir jų numatomą poveikį vertinimų pagal metinę vertinimo programą planavimui.

14 straipsnis

Standartinis klausimynas

1. Komisija įgyvendinimo aktu nustato ir atnaujina standartinį klausimyną.

   Rengdama klausimyną Komisija gali konsultuotis su atitinkamomis 7 straipsnyje nurodytomis Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis.

2. 1 dalyje nurodyti įgyvendinimo aktai priimami laikantis 29 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamosios procedūros.

3. Standartinis klausimynas apima atitinkamų teisės aktų įgyvendinimą ir organizacines bei technines priemones, taikomas įgyvendinant Šengeno *acquis*, įskaitant priemones, nurodytas vadovuose, Šengeno kataloguose ir atitinkamuose statistiniuose duomenyse.

4. Iki kiekvienų metų rugpjūčio 1 d. Komisija nusiunčia standartinį klausimyną toms valstybėms narėms, kurių periodiniai vertinimai bus atliekami kitais metais pagal daugiametę vertinimo programą.

   Tos valstybės narės pateikia Komisijai savo atsakymus per tris mėnesius nuo standartinio klausimyno gavimo.

   Komisija kitoms valstybėms narėms suteikia galimybę susipažinti su atsakymais.

5. Komisijos prašymu įvertintos valstybės narės atnaujina savo atsakymus į standartinį klausimyną ir prieš atliekant konkrečius vertinimus atsako į papildomus klausimus, jei to prašoma, taip pat pateikia nacionalinių kokybės kontrolės mechanizmų ir vidaus audito išvadas.

III SKYRIUS

BENDROSIOS VERTINIMO IR STEBĖSENOS VEIKLOS NUOSTATOS

15 straipsnis

Valstybių narių ekspertai

1. Vertinimo ir stebėsenos veikloje dalyvaujantys valstybių narių ekspertai turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir išsamių teorinių žinių bei praktinės patirties srityse, kurioms taikomas vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, taip pat gerai išmanyti vertinimo principus, procedūras bei metodus ir gebėti sėkmingai bendrauti bendra kalba.

2. Valstybių narių, kurioms pagal atitinkamą Stojimo aktą Šengeno *acquis* yra privaloma, bet kurios taiko dar ne visas jos nuostatas, ekspertai gali dalyvauti visų Šengeno *acquis* dalių vertinimo ir stebėsenos veikloje.

16 straipsnis

Ekspertų mokymai

1. Valstybės narės ir Komisija, bendradarbiaudamos su atitinkamomis Sąjungos įstaigomis, organais ar agentūromis, užtikrina, kad valstybių narių ekspertams ir Komisijos atstovams būtų rengiami tinkami mokymai, kad jie galėtų tapti Šengeno vertintojais.

   Į Šengeno vertintojų mokymo kursus įtraukiami pagrindinių teisių komponentai, parengti dalyvaujant Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrai.

   Komisija, bendradarbiaudama su atitinkamomis Sąjungos įstaigomis, organais ar agentūromis, nuolat atnaujina pirminio mokymo programas ir prireikus rengia tolesnius ir įgūdžių tobulinimo mokymus.

2. Mokymų tikslais kiekviena periodinius vertinimus atliekanti grupė gali turėti valstybės narės arba Komisijos stebėtoją.

17 straipsnis

Valstybių narių ekspertų rezervas

1. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, kasmet sudaro ekspertų, kurių profesinė patirtis atitinka konkrečias daugiametėje vertinimo programoje nustatytas prioritetines sritis, rezervą.

2. Tuo pačiu metu, kai pagal 13 straipsnio 1 dalį nustatoma metinė vertinimo programa, Komisijos kvietimu valstybės narės į kitų metų ekspertų rezervą paskiria bent po vieną kiekvienos konkrečios srities, nustatytos daugiametėje vertinimo programoje, kvalifikuotą ekspertą.

3. Atsižvelgdama į vertinimus, įtrauktus į metinę vertinimo programą, Komisija kvietime gali papildomai nurodyti profesinius reikalavimus skirtiniems ekspertams.

4. Valstybės narės ekspertus paskiria per keturias savaites nuo 2 dalyje nurodyto kvietimo gavimo.

5. Valstybės narės užtikrina, kad paskirti ekspertai atitiktų 15 straipsnyje nurodytas sąlygas ir konkrečius reikalavimus, išdėstytus kvietime sudaryti rezervą.

6. Ekspertai, kurie dalyvavo 16 straipsnyje nurodytuose atitinkamuose mokymuose, paskiriami į ekspertų rezervą, sudarytą metams nuo metų, kuriais jie dalyvavo atitinkamuose mokymo kursuose.

7. Komisija taip pat gali pakviesti 7 straipsnyje nurodytas Sąjungos įstaigas, organus ir agentūras į rezervą paskirti jų ekspertų.

8. Komisija įvertina paskirtus ekspertus ir per savaitę patvirtina į rezervą atrinktus ekspertus.

9. Jei nė vienas iš konkrečių sričių ekspertų neatitinka 3 dalyje nurodytų reikalavimų, Komisija paprašo atitinkamos valstybės narės atitinkamai konkrečiai prioritetinei sričiai paskirti naują ekspertą.

10. Valstybės narės užtikrina, kad paskirti ekspertai galėtų atlikti vertinimus.

Jei ekspertas nebegali priklausyti rezervui, atitinkama valstybė narė nedelsdama paskiria jį pakeisiantį asmenį.

11. Komisija nuolat atnaujina rezervo ekspertų sąrašą ir informuoja valstybes nares apie kiekvienoje valstybėje narėje paskirtų ekspertų skaičių ir jų profilius.

18 straipsnis

Grupių sudarymas

1. Komisija nustato grupėje dalyvaujančių valstybių narių ekspertų ir Komisijos atstovų skaičių, atsižvelgdama į vertinimo arba stebėsenos veiklos ypatumus ir poreikius. Komisija iš ekspertų rezervo atrenka ekspertus, kurie taps grupės nariais.

2. Atrinkdama ekspertus, Komisija atsižvelgia į profilius, reikalingus konkrečiai vertinimo ar stebėsenos veiklai, ir į poreikį užtikrinti geografinę pusiausvyrą ir profesinės patirties ir nacionalinių administracijų pajėgumų pusiausvyrą.

Valstybių narių ekspertai negali priklausyti grupei, kuri atlieka vertinimo arba stebėsenos veiklą toje valstybėje narėje, kurioje jie įdarbinti.

3. Komisija atrinktus ekspertus pakviečia iš karto po to, kai nustatoma atliksima vertinimo arba stebėsenos veikla, ir ne vėliau kaip likus 10 savaičių iki numatytos vertinimo arba stebėsenos veiklos pradžios. Pakviesti ekspertai atsako per savaitę nuo kvietimo gavimo, gavę savo skiriančiųjų institucijų sutikimą.

4. Kai rengiami neprogramiiniai vizitai, Komisija paprašo valstybių narių paskirti ekspertus ne vėliau kaip likus dviem savaitėms iki numatytos vizito pradžios. Ekspertai atsako per 72 valandas nuo kvietimo gavimo, gavę savo skiriančiųjų institucijų sutikimą.

5. Komisija gali pakviesti 7 straipsnyje nurodytas atitinkamas Sąjungos įstaigas, organus ir agentūras paskirti atstovą, turintį atitinkamos profesinės patirties ir patirties vietoje, dalyvauti vertinimo arba stebėsenos veikloje stebėtojo teisėmis. Kvietimui ir atsakymui taikomi 3 ir 4 dalyse nustatyti terminai.

6. Jei valstybė narė nori paskirti stebėtoją 16 straipsnio 3 dalyje nurodytų mokymų tikslais, ji apie tai praneša Komisijai likus ne mažiau kaip šešioms savaitėms iki vertinimo pradžios.

7. 5 ir 6 dalyse nurodyti stebėtojai vadovaujančių ekspertų prašymu padeda grupei, tačiau nedalyvauja grupės vidaus sprendimų priėmimo procese.

8. Jei, likus mažiausiai šešioms savaitėms iki numatyto vertinimo arba stebėsenos veiklos pradžios, o neprogramiinių vizitų atveju – likus mažiausiai savaitei, Komisija negauna patvirtinimo, kad dalyvaus reikiamas rezervui priklausančių ekspertų skaičius, ji nedelsdama pakviečia visas valstybes nares į trūkstamas vietas paskirti kvalifikuotus rezervui nepriklausančius ekspertus.

9. Valstybės narės atsako per 72 valandas nuo to kvietimo gavimo.

Komisija paskiria Komisijos vadovaujantį ekspertą ir pasiūlo valstybės narės vadovaujantį ekspertą. Valstybės narės vadovaujantį ekspertą grupės nariai paskiria kuo greičiau po grupės sudarymo.

Vadovaujantys ekspertai visų pirma atsako už bendrą planavimą, parengiamąją veiklą, grupės organizavimą, vertinimą, vertinimo ataskaitos rengimo koordinavimą, kokybės patikrą ir tolesnius veiksmus bei atitinkamą stebėsenos veiklą.

19 straipsnis

Vizitų vykdymas

1. Grupės imasi visų būtinų parengiamųjų veiksmų, siekdamos užtikrinti, kad vizitai būtų veiksmingi, tikslūs ir nuoseklūs.

2. Vizitų valstybėje narėje ar jos konsulatuose išsamią programą sudaro Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su vadovaujančiais ekspertais ir atitinkama valstybe nare.

   Ji gali apimti vizitus į nacionalines valdžios institucijas ir įstaigas, nevyriausybines ir tarptautines organizacijas, taip pat kitus subjektus, agentūras ir įstaigas, prisidedančius ar dalyvaujančius įgyvendinant Šengeno *acquis* arba susijusius su tuo įgyvendinimu, taip pat apimti susitikimus su jais, kartu bendradarbiaujant su valstybe nare, kurios atžvilgiu vykdoma vertinimo arba stebėsenos veikla.

3. Dėl programinių vizitų Komisija konsultuojasi su atitinkama valstybe nare ir jai praneša tvarkaraštį ir išsamią programą likus ne mažiau kaip keturioms savaitėms iki numatomo vizito. Ji iš anksto nurodo grupės narių ir stebėtojų vardus ir pavardes. Atitinkama valstybė narė paskiria kontaktinį punktą, kuris tvarko praktinius vizito formalumus.

4. Neprograminiai vizitai vykdomi atitinkamai valstybei narei apie tai iš anksto nepranešus. Išimties tvarka Komisija gali pranešti atitinkamai valstybei narei likus ne mažiau kaip 24 valandoms iki tokio vizito pradžios, kai pagrindinis neprogramino vizito tikslas yra atsitiktinis Šengeno *acquis* įgyvendinimo patikrinimas.

   Komisija sudaro išsamią neprogramininių vizitų programą. Jei valstybėms narėms buvo pranešta, Komisija gali konsultuotis su atitinkama valstybe nare dėl tvarkaraščio ir išsamios programos.

5. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali parengti ir atnaujinti neprogramininių vizitų atlikimo gaires.

20 straipsnis

Nuotoliniai metodai

Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali nustatyti vertinimo ir stebėsenos veiklos naudojantis klausimynu arba taikant kitus nuotolinius metodus gaires.

21 straipsnis

Vertinimo ataskaitos

1. Po kiekvieno vertinimo grupė parengia vertinimo ataskaitą.

   Komisija vertinimo ataskaitą priima įgyvendinimo aktu, laikydamasi 29 straipsnio 3 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Vertinimo ataskaita priimama ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo vertinimo veiklos pabaigos.

Komisija vertinimo ataskaitą perduoda nacionaliniams parlamentams, Europos Parlamentui ir Tarybai.

2. Rengdamos vertinimo ataskaitą, grupės atsižvelgia į atsakymus į standartinį klausimyną, į papildomą informaciją, gautą pagal 7, 8, 9, 10 ir 11 straipsnius, ir į vertinimo veiklos rezultatus. Vertinimo ataskaitose gali būti pateikti dokumentai ir skaitmeninė medžiaga išvadoms pagrįsti. Jei vertinimas atliekamas surengiant vizitą, vertinimo ataskaitą grupė parengia to vizito metu.

   Bendra atsakomybė už vertinimo ataskaitos parengimą ir jos sąžiningumo bei kokybės užtikrinimą tenka grupėms. Jeigu kyla nesutarimų, grupė siekia kompromiso.

3. Vertinimo ataskaitoje analizuojami kokybiniai, kiekybiniai, veiklos, administraciniai ir organizaciniai aspektai ir išvardijami vertinimo metu nustatyti trūkumai, tobulintinos sritys ir geriausia praktika.

4. Kiekvienoje išvadoje pateikiamas vienas iš nurodytų vertinimų:

   (a) geriausia praktika;

   (b) atitinka reikalavimus, tačiau reikia tobulinti;

   (c) neatitinka reikalavimų.

5. Vertinimo ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos dėl taisomųjų veiksmų, kuriais siekiama pašalinti vertinimo metu nustatytus trūkumus ir atsižvelgti į tobulintinas sritis, ir nurodomi jų įgyvendinimo prioritetai. Vertinimo ataskaitoje gali būti nustatyti rekomendacijų įgyvendinimo terminai. Jei atlikus vertinimą nustatomas didelis trūkumas, taikomos konkrečios 23 straipsnio nuostatos.

6. Komisija per keturias savaites nuo vertinimo veiklos pabaigos įvertintai valstybei narei perduoda vertinimo ataskaitos projektą. Įvertinta valstybė narė per dvi savaites nuo vertinimo ataskaitos projekto gavimo pateikia dėl jo pastabas. Įvertintos valstybės narės prašymu ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo įvertintos valstybės narės pastabų gavimo surengiamas ataskaitos tekstui rengti skirtas posėdis. Vertinimo ataskaitos projekte gali būti atspindėtos įvertintos valstybės narės pastabos.

22 straipsnis

Tolesni veiksmai ir stebėsena

1. Per du mėnesius nuo vertinimo ataskaitos priėmimo įvertinta valstybė narė Komisijai ir Tarybai pateikia visų vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planą.

2. Pasikonsultavusi su vertinimo veiklą atlikusia grupe, Komisija per vieną mėnesį nuo veiksmų plano pateikimo įvertintai valstybei narei pateikia savo pastabas dėl jo tinkamumo. Taryba gali pakviesti valstybes nares pateikti pastabas dėl veiksmų plano.

   Jei Komisija nemano, kad į visas rekomendacijas buvo tinkamai atsižvelgta, įvertinta valstybė narė per mėnesį nuo pastabų gavimo pateikia patikslintą veiksmų planą.

3. Priėmus vertinimo ataskaitą, įvertinta valstybė narė kas šešis mėnesius teikia Komisijai ir Tarybai savo veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitą, kol Komisija nusprendžia, kad veiksmų planas visiškai įgyvendintas. Atsižvelgdama į trūkumų

pobūdį ir rekomendacijų įgyvendinimo padėtį, Komisija gali reikalauti, kad įvertinta valstybė narė teiktų ataskaitas kitokiu dažnumu.

Jei Komisija nusprendžia, kad veiksmų planas įgyvendintas, ji informuoja įvertintą valstybę narę, kad veiksmų planas laikomas užbaigtu.

Komisija bent du kartus per metus informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie veiksmų planų įgyvendinimo padėtį. Komisija visų pirma pateikia savo pastabas dėl 2 dalyje nurodytų veiksmų planų tinkamumo, taip pat pakartotinių vizitų ir tikrinamųjų vizitų rezultatus ir informuoja apie, jos nuomone, nepakankamą veiksmų plano įgyvendinimo pažangą.

IV SKYRIUS

DIDELIS TRŪKUMAS IR KONKREČIOS VERTINIMO FORMOS

23 straipsnis

Konkrečios nuostatos, taikomos vertinimo ataskaitoje nustačius didelį trūkumą

1. Jei atliekant vertinimus nustatytas didelis trūkumas, taikomos 2–7 dalyse nustatytos taisyklės.

2. Vertinimo veiklos pabaigoje Komisija ir valstybės narės vadovaujantys ekspertai grupės vardu praneša įvertintai valstybei narei, kad nustatytas didelis trūkumas.

   Įvertinta valstybė narė nedelsdama imasi taisomųjų veiksmų, be kita ko, prireikus sutelkdama visus turimus veiklos ir finansinius išteklius. Įvertinta valstybė narė nedelsdama informuoja Komisiją ir valstybes nares apie neatidėliotinus taisomuosius veiksmus, kurių imtasi arba planuojama imtis. Komisija apie didelį trūkumą taip pat informuoja 7 straipsnyje nurodytas atitinkamas Sąjungos įstaigas, organus ir agentūras, atsižvelgdama į galimą jų paramą įvertintai valstybei narei. Komisija taip pat informuoja Tarybą ir Europos Parlamentą.

3. Pagal 21 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis parengtoje vertinimo ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama išvadoms, pagal kurias nustatomas didelis trūkumas. Joje rekomendacijų nepateikiama. Komisija per dvi savaites nuo vertinimo veiklos pabaigos įvertintai valstybei narei perduoda vertinimo ataskaitos projektą.

   Įvertinta valstybė narė per penkias dienas nuo vertinimo ataskaitos projekto gavimo pateikia dėl jo pastabas.

   Jei yra tinkamai pagrįstų privalomų skubos priežasčių, susijusių su dideliu trūkumu, Komisija, laikydamasi 29 straipsnio 4 dalyje nurodytos procedūros, ne vėliau kaip per šešias savaites nuo vertinimo veiklos pabaigos įgyvendinimo aktu priima vertinimo ataskaitą.

4. Atsižvelgdama į išvadas, grupė parengia rekomendacijas dėl taisomųjų veiksmų, kuriais siekiama pašalinti vertinimo ataskaitos projekte nustatytą didelį trūkumą.

   Komisija pateikia Tarybai pasiūlymą priimti susijusias rekomendacijas.

5. Taryba priima rekomendacijas per dvi savaites nuo pasiūlymo gavimo.

   Ji perduoda rekomendacijas Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams.

   Taryba nustato su dideliu trūkumu susijusių rekomendacijų įgyvendinimo terminus ir nurodo, kaip dažnai įvertinta valstybė narė turi teikti ataskaitas Komisijai ir Tarybai apie savo veiksmų plano įgyvendinimą.

6. Įvertinta valstybė narė per mėnesį nuo rekomendacijų priėmimo pateikia Komisijai ir Tarybai savo veiksmų planą. Komisija tą veiksmų planą perduoda Europos Parlamentui.

   Komisija per dvi savaites nuo veiksmų plano pateikimo įvertintai valstybei narei pateikia pastabas dėl veiksmų plano tinkamumo. Komisija savo pastabas perduoda Tarybai ir Europos Parlamentui.

7. Siekdama patikrinti pažangą, padarytą įgyvendinant rekomendacijas, susijusias su dideliu trūkumu, Komisija surengia pakartotinį vizitą, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per vienus metus nuo dienos, kai atlikta vertinimo veikla.

   Komisija pakartotinio vizito ataskaitą priima įgyvendinimo aktu pagal 29 straipsnio 3 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą. Komisija pakartotinio vizito ataskaitą pateikia Tarybai.

8. Taryba pareiškia savo poziciją dėl ataskaitos.

9. Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie savo ketinimą veiksmų planą laikyti užbaigtu.

   Komisija prašo Tarybos pareikšti savo poziciją dėl siūlomo užbaigimo.

   Spręsdama, ar veiksmų planą laikyti užbaigtu, Komisija atsižvelgia į tą poziciją.

10. Jei manoma, kad didelis trūkumas kelia didelę grėsmę viešajai tvarkai ar vidaus saugumui erdvėje be vidaus sienų kontrolės arba didelius ir sistemingus pagrindinių teisių pažeidimus, Komisija savo iniciatyva arba Europos Parlamento ar valstybės narės prašymu nedelsdama apie tai praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

24 straipsnis

Konkrečios nuostatos, taikomos pirmą kartą atliekamiems vertinimams

1. Jei vykdant pirmą kartą atliekamus vertinimus nustatomas didelis trūkumas, taikomos 2 ir 3 dalyse nustatytos taisyklės.

2. Pagal 21 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis parengtoje vertinimo ataskaitoje rekomendacijų nepateikiama. Atsižvelgdama į išvadas, grupė parengia rekomendacijas dėl taisomųjų veiksmų, kuriais siekiama pašalinti vertinimo ataskaitos projekte nustatytus trūkumus. Taikomi 21 straipsnio 1 ir 6 dalyse nustatyti terminai.

   Komisija pateikia Tarybai pasiūlymą priimti susijusias rekomendacijas.

3. Taryba priima rekomendacijas per du mėnesius nuo pasiūlymo gavimo.

   Ji perduoda rekomendacijas Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams.

   Taryba gali nustatyti konkrečių rekomendacijų įgyvendinimo terminus.

   Jei vertinimo ataskaitoje padaroma išvada, kad įvertinta valstybė narė neatitiko būtinų sąlygų taikyti Šengeno *acquis*, Komisija surengia pakartotinį vizitą. Komisija pakartotinio vizito ataskaitą priima įgyvendinimo aktu pagal 29 straipsnio 3 dalyje nurodytą nagrinėjimo procedūrą. Komisija pakartotinio vizito ataskaitą pateikia Tarybai.

4. Prieš užbaigdama veiksmų planą, Komisija surengia tikrinamąjį vizitą.

   Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie tikrinamojo vizito rezultatus ir savo ketinimą veiksmų planą laikyti užbaigtu.

5. Komisija prašo Tarybos pareikšti savo poziciją dėl siūlomo užbaigimo.

Spręsdama, ar veiksmų planą laikyti užbaigtu, Komisija atsižvelgia į tą poziciją.

25 straipsnis

Konkreti nuostata dėl teminių vertinimų

Teminiams vertinimams taikomos 24 straipsnio 2 ir 3 dalys.

Jei atliekant teminį vertinimą nustatomas didelis trūkumas, taikomas 23 straipsnis.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26 straipsnis

Neskelbtina informacija

1. Grupės visą informaciją, kurią jos gauna atlikdamos savo pareigas, laiko konfidencialia.
2. Ataskaitų slaptumo statusas nustatomas pagal Sprendimą (ES, Euratomas) 2015/444. Įvertintos valstybės narės tinkamai pagrįstu prašymu ataskaitos taip pat gali būti žymimos slaptumo žyma „EU RESTRICTED/RESTREINT UE“.
3. Įslaptinta informacija ir dokumentai šio reglamento tikslais perduodami ir tvarkomi laikantis taikytinų saugumo taisyklių. Tokios taisyklės netrukdo su informacija leisti susipažinti Europos Parlamentui ir 7 straipsnyje nurodytoms atitinkamoms Sąjungos įstaigoms, organams ir agentūroms.

27 straipsnis

Airijos dalyvavimo sąlygos

1. Airijos ekspertai dalyvauja vertinant tik tą Šengeno *acquis* dalį, kurią įgyvendinant Airijai leista dalyvauti.
2. Vertinimai apima tik tos Šengeno *acquis* dalies, kurią įgyvendinant Airijai leista dalyvauti, efektyvų ir veiksmingą taikymą Airijoje.
3. Airija dalyvauja tik Tarybai priimant rekomendacijas, susijusias su ta Šengeno *acquis* dalimi, kurią įgyvendinant jai leista dalyvauti.

28 straipsnis

Ataskaitų teikimas Europos Parlamentui ir Tarybai

Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai kasmet teikia išsamią vertinimų, atliktų pagal šį reglamentą, ataskaitą. Ta ataskaita skelbiama viešai ir joje pateikiama informacija apie per praėjusius metus atliktus vertinimus, jame padarytas išvadas ir su taisomaisiais veiksmais, kurių ėmėsi valstybės narės, susijusią padėtį. Komisija tą ataskaitą perduoda nacionaliniams parlamentams. Taryba aptaria ataskaitą ir priima išvadas.

29 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnis.

3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis. Jei komitetas nuomonės nepateikia, Komisija įgyvendinimo akto projekto nepriima ir taikoma Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnio 4 dalies trečia pastraipa.

4. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 8 straipsnis kartu su jo 5 straipsniu.

30 straipsnis

Peržiūra

Komisija atlieka šio reglamento taikymo peržiūrą ir pateikia ataskaitą Tarybai per šešis mėnesius nuo visų vertinimo ataskaitų, parengtų dėl vertinimų, atliktų vykdant pagal šį reglamentą priimtą pirmąją daugiametę vertinimo programą, priėmimo. Tokia peržiūra apima visus šio reglamento elementus, įskaitant aktų priėmimo taikant vertinimo mechanizmą tvarkos veikimą. Komisija tą ataskaitą pateikia Europos Parlamentui.

31 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Pirmoji daugiametė vertinimo programa pagal šį reglamentą parengiama iki [2022 m. lapkričio 1 d.] ir pradedama [2023 m. sausio 1 d.].

   Ta programa atsižvelgiama į vertinimus, jau atliktus pagal antrąją daugiametę programą, priimtą pagal Reglamentą (ES) Nr. 1053/2013, ir ji parengiama kaip minėtos programos tęsinys.

2. Pagal Reglamentą (ES) Nr. 1053/2013 priimtas standartinis klausimynas naudojamas tol, kol bus parengtas šio reglamento 14 straipsnyje numatytas standartinis klausimynas.

32 straipsnis

Panaikinimas

Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013 panaikinamas nuo [2022 m. rugsėjo 1 d.].

Nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į šį reglamentą ir skaitomos pagal priede pateiktą atitikties lentelę.

33 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo [2022 m. rugsėjo 1 d.].

Šis reglamentas pagal Sutartis privalomas visas ir tiesiogiai taikomas valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Pasiūlymas dėl TARYBOS REGLAMENTO dėl vertinimo ir stebėsenos, kaip taikoma Šengeno *acquis*, mechanizmo sukūrimo ir veikimo, kuriuo panaikinamas 2013 m. spalio 7 d. Reglamentas (ES) Nr. 1053/2013

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

4 išlaidų kategorija. Migracija ir sienų valdymas

1.3. 11 antraštinė dalis. Sienų valdymas

Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

☐ **nauju veiksmu**

☐ **nauju veiksmu, kai bus įgyvendintas bandomasis projektas ir (arba) atlikti parengiamieji veiksmai[49]**

☑ **esamo veiksmo galiojimo pratęsimu**

☐ **vieno ar daugiau veiksmų sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują veiksmą**

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)

Šengeno erdvė palaikoma didžiuliu rinkiniu priemonių, kuriomis kompensuojama tai, kad nėra vidaus sienų kontrolės, ir veiksmingai užtikrinamas aukštas saugumo lygis. Bendras šio pasiūlymo tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės visapusiškai, teisingai ir veiksmingai įgyvendintų šį teisės aktų rinkinį, vadinamą Šengeno *acquis*, kuriuo sudaromos sąlygos tinkamam Šengeno erdvės veikimui.

Šengeno *acquis* apima šiuos tris ramsčius:

1) priemones prie išorės sienų (išorės sienų valdymas);

2) kompensacines priemones (bendra vizų politika, policijos bendradarbiavimas, grąžinimo politika ir Šengeno informacinė sistema), taip pat asmens duomenų ir pagrindinių teisių apsaugos reikalavimus ir

3) patikimą stebėsenos mechanizmą.

Bendras šios iniciatyvos tikslas – patobulinti Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmą, kuris sudaro trečiąjį ramstį. Pasiūlymu siekiama, kad mechanizmas būtų veiksmingesnis: didinamas jo lankstumas, kad jį būtų galima pritaikyti prie nuolat kintančių aplinkybių, ir reagavimo greitis, kad į tas aplinkybes būtų galima reaguoti laiku ir tinkamai ir būtų išvengta dažnų vėlesnių pakeitimų.

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

Pagal 2021 m. Komisijos darbo programą šis pasiūlymas yra dalis politikos tikslo propaguoti europinę gyvenseną, visų pirma 34 iniciatyvos „Šengeno dokumentų

[49] Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

rinkinys“ b punkto „Reglamento, kuriuo nustatomas Šengeno vertinimo mechanizmas, pakeitimas“.

Pagal Tarybos reglamento (ES) Nr. 1053/2013 22 straipsnį Komisija atliko šio reglamento veikimo peržiūrą per šešis mėnesius nuo visų vertinimo ataskaitų, numatytų pirmojoje daugiametėje vertinimo programoje (2015–2019 m.), priėmimo. Peržiūra apėmė visus reglamento elementus, įskaitant aktų priėmimo taikant mechanizmą tvarkos veikimą. 2020 m. lapkričio 25 d. Komisija pateikė atliktos peržiūros ataskaitą[50] ir susijusį pridedamą tarnybų darbinį dokumentą[51]. Atlikus peržiūrą nustatyta, kad šiuo mechanizmu jau pasiekta apčiuopiamų laimėjimų įgyvendinant Šengeno *acquis* valstybėse narėse. Tačiau nustatyti keli trūkumai, kuriuos reikėtų pašalinti:

1) pernelyg ilga vertinimo proceso trukmė (10–12 mėnesių) ir laikas, per kurį valstybės narės turi įgyvendinti rekomendacijas (2 metai);

2) nepakankami valstybių narių pajėgumai vertinimams skirti pakankamą skaičių ekspertų: 5 valstybės narės skiria trečdalį visų ekspertų ir nuolat trūksta konkrečių politikos sričių ekspertų;

3) neoptimalus neprogramininių vizitų, taip pat kitų vertinimo ir stebėsenos priemonių, visų pirma teminių vertinimų, naudojimas ir veiksmingumas;

4) lėtai vykdomas tolesnių veiksmų ir veiksmų planų įgyvendinimas, išsamaus ir nuoseklaus įgyvendinimo stebėsenos metodo nebuvimas;

5) išskyrus duomenų apsaugos reikalavimų vertinimą, į mechanizmą nėra pakankamai integruotas pagarbos pagrindinėms teisėms įgyvendinant Šengeno *acquis* vertinimas.

Ataskaitoje nurodoma, kad kai kuriuos iš šių trūkumų būtų galima pašalinti ėmusis reikiamų veiksmų, tačiau dėl kitų reikėtų pakeisti teisės aktus, kad būtų išaiškintos ir sugriežtintos galiojančios taisyklės ir procedūros, kad mechanizmas visiškai atitiktų savo paskirtį.

Vykdydama tolesnę veiklą ir atsižvelgdama į 2020 m. lapkričio 30 d. įvykusio pirmojo Šengeno forumo išvadas, Komisija surengė kelias technines konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais ir kartu su šiuo pasiūlymu parengė poveikio vertinimą.

Remdamasi šių iniciatyvų rezultatais ir Šengeno ataskaitos išvadomis, Komisija nustatė šiuos konkrečius tikslus, kuriuos reikia įgyvendinti šiuo pasiūlymu:

1) 1 konkretus tikslas. ***Didinti strateginį mechanizmo orientavimą ir užtikrinti proporcingesnį ir strategiškesnį įvairių vertinimo ir stebėsenos priemonių naudojimą.*** Tikimasi, kad tai bus pasiekta išlaikant vertinimų apimtį ir padidinant mechanizmo prisitaikymą prie naujų ir nuolat kintančių aplinkybių, numatant lankstesnes programavimo taisykles ir pratęsus vertinimo ciklo trukmę.

2) 2 konkretus tikslas. ***Sutrumpinti ir supaprastinti procedūras, kad procesas būtų veiksmingesnis ir efektyvesnis, ir padidinti tarpusavio spaudimą***, kad būtų išspręsta pernelyg ilgos procedūrų trukmės ir su jomis susijusios administracinės naštos problema. Tuo tikslu peržiūrimas sprendimų priėmimo procesas, daugiausia

[50] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veikimo pagal Tarybos reglamento (ES) Nr. 1053/2013 22 straipsnį. COM(2020) 779 *final*.

[51] SWD (2020) 327 *final*.

dėmesio skiriant Tarybos vaidmeniui politiškai aktualiausiais atvejais, patobulinamos tolesnių veiksmų ėmimosi taisyklės, taip pat gerokai supaprastinamos procedūros (pvz., iš esmės išslaptinamos vertinimo ataskaitos, sumažinamas valstybių narių privalomo ataskaitų teikimo dažnumas, nustatomi tam tikri privalomi terminai procesui paspartinti).

3) 3 konkretus tikslas. ***Stiprinti vertinimą, kaip laikomasi pagrindinių teisių apsaugos priemonių pagal Šengeno acquis***, nustatant tikslines priemones, kuriomis siekiama į mechanizmą geriau integruoti ir racionalizuoti pagrindinių teisių apsaugą, taip atsižvelgiant į ilgalaikius suinteresuotųjų subjektų raginimus.

4) 4 konkretus tikslas. ***Optimizuoti valstybių narių ekspertų dalyvavimą ir bendradarbiavimą su Sąjungos įstaigomis, organais ir agentūromis, taip pat sinergiją su kitais vertinimo ir stebėsenos mechanizmais, kad vertinimai būtų tikslingesni, strategiškesni ir labiau pritaikyti.*** Tai būtina siekiant spręsti kvalifikuotų vertinimo ekspertų trūkumo ir valstybių narių įnašų disbalanso problemą, taip pat siekiant geriau panaudoti ES ir nacionaliniu lygmenimis turimus išteklius ir stiprinti sinergiją su kitomis priemonėmis. Pasiūlymu sukuriamas Komisijos valdomas metinis nuolatinis ekspertų rezervas, užtikrinamas lankstumas dėl grupių dydžio ir didinamos dalyvavimo paskatos. Siūlomais pakeitimais maksimaliai padidinamas Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų bei kitų kokybės kontrolės mechanizmų indėlis ir gerinamas koordinavimas su jais, tobulinant rizikos analizę, gerinant koordinavimą ir stiprinant dalyvavimą prisiimant naujus teisinius įsipareigojimus.

1.4.3. Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

Laisvas judėjimas neatsiejamas nuo mūsų europinės gyvensenos, todėl ES turi užtikrinti, kad valstybės narės teisingai ir visapusiškai taikytų Šengeno *acquis*.

Pastaraisiais metais Šengeno laisvo judėjimo erdvei teko atlaikyti įvairių skirtingo pobūdžio iššūkių, be kita ko, susijusių su migracijos krize, terorizmo grėsmėmis ir COVID-19 plitimo pasekmėmis. Naujos realijos, su kuriomis susidurta, parodė, kad reikia tobulinti valdymo struktūrą ir turimas priemones, kad Šengeno sistema veiktų sklandžiai. Siekdama reaguoti į šiuos iššūkius, Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen savo 2020 m. pranešime apie Sąjungos padėtį[52] paskelbė apie naują Šengeno strategiją, kuria siekiama užtikrinti visapusiškai veikiančią laisvo judėjimo erdvę. Naujame migracijos ir prieglobsčio pakte Komisija nurodė, kad strategijoje bus derinamos teisėkūros ir veiklos iniciatyvos, kuriomis siekiama sukurti stipresnę ir atsparesnę Šengeno erdvę. Tokia teisėkūros iniciatyva yra mechanizmo peržiūra.

2021 m. Komisijos darbo programoje[53] patvirtinama, kad, siekiant išsaugoti ir pagerinti Šengeno erdvės veikimą, reikia nustatyti naujas taisykles. Pagal politikos tikslą propaguoti europinę gyvenseną Komisija įsipareigoja pateikti Šengeno dokumentų rinkinį (34 veiksmas), į kurį, be kita ko, būtų įtrauktas Reglamento, kuriuo nustatomas Šengeno vertinimo mechanizmas, pakeitimas, kuris turi būti priimtas 2021 m. antrąjį ketvirtį.

52 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/SPEECH_20_1655.

53 COM(2020) 690 *final*.

Dabartinis pasiūlymas yra vienas esminių naujosios Komisijos Šengeno strategijos elementų. Juo siekiama užtikrinti, kad valstybės narės veiksmingai taikytų Šengeno taisykles, o tai padidintų tarpusavio pasitikėjimą ir prisidėtų prie gerai veikiančios laisvo judėjimo erdvės.

1.4.4. Veiklos rezultatų rodikliai

Nurodyti pažangos ir pasiekimų stebėsenos rodiklius.

Siekiant stebėti, kaip įgyvendinami siūlomi pakeitimai, parengtas nebaigtinis kokybinių ir kiekybinių rodiklių, kurie bus naudojami atliekant reglamento peržiūrą, sąrašas.

Siekiant įvertinti administracinio supaprastinimo sritis, siūlomi šie rodikliai:

- Vertinimo programos pakeitimų skaičius
- Kvietimų skirti ekspertus skaičius
- Komisijos pasiūlymų dėl rekomendacijų skaičius
- Tarybos rekomendacijų skaičius
- Vertinimo veiksmų planų skaičius (Komisijos komunikatai)
- Pažangos ataskaitų skaičius

Siekiant įvertinti kiekvieno konkretaus tikslo, kurį atitinka veiklos tikslas, sėkmę, buvo parengti šie rodikliai:

- Neprogramininių ir teminių vertinimų skaičius (metinis vidurkis per ciklą) – 1 konkretus tikslas
- Ministrų lygmens diskusijos dėl išvadų arba rekomendacijų įgyvendinimo padėties – 1 konkretus tikslas
- Vidutinė vertinimo proceso trukmė – 2 konkretus tikslas
- Nustatyti Šengeno vertinimo mechanizmo trūkumai, kurie metų pabaigoje dar neištaisyti – 2 konkretus tikslas
- FRA stebėtojų, dalyvavusių Šengeno *acquis* vertinimuose, skaičius – 3 konkretus tikslas
- Ekspertų, apmokytų pagrindinių teisių srityje, skaičius – 3 konkretus tikslas
- Vidutinis ekspertų, kurių reikia vienam vertinimo vizitui, skaičius – 4 konkretus tikslas
- Paskirtų ir reikalingų ekspertų santykis – 4 konkretus tikslas
- Rizikos analizės ar kitų ataskaitų skaičius – 4 konkretus tikslas

Be to, Komisija rengia naują IT priemonę, kuria bus modernizuota valstybių narių veiksmų planų įgyvendinimo stebėsena. Tikimasi, kad ši priemonė pradės veikti dar 2021 m.

1.5. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.5.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

Bendras Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo tikslas – patikrinti, ar teisingai taikoma Šengeno *acquis*, ir prireikus rekomenduoti patobulinimus bei užtikrinti jų įgyvendinimą.

Šengeno erdvės, kaip laisvo judėjimo erdvės be vidaus sienų kontrolės, išsaugojimas priklauso nuo veiksmingo ir efektyvaus priemonių, kurios turi būti įgyvendintos prie ES išorės sienų, vertinimo mechanizmo ir kompensacinių priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti judėjimo laisvę ir aukšto lygio saugumą ir teisingumą erdvėje be vidaus sienų kontrolės.

Šengeno erdvė grindžiama valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu, kad jos gali visiškai įgyvendinti tam tikras priemones prie išorės sienų ir kompensacines priemones savo teritorijose, ir tai leidžia panaikinti vidaus sienų kontrolę. Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo pradžia laikomas XX a. dešimtasis dešimtmetis, kai jis buvo tarpvyriausybinio pobūdžio ir visus vertinimus atlikdavo valstybės narės, o Komisija dalyvavo kaip stebėtoja. Šengeno *acquis* tapo Europos Sąjungos sistemos dalimi 1999 m. įsigaliojus Amsterdamo sutarčiai, kuri suteikė galimybę priimti šiuo metu galiojančio mechanizmo teisinį pagrindą, o atsakomybė už koordinavimą ir bendrą organizavimą perduota Komisijai.

Nuo tada, kai 2013 m. buvo priimtas Reglamentas dėl Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo[54], ES susidūrė su įvairiais naujais iššūkiais. Ji patyrė precedento neturinčią migracijos krizę, kurios padariniai lėmė naujas realijas ir kelis teroristinius išpuolius. Mechanizmui teko atlaikyti COVID-19 pandemiją, kuri tebesitęsia ir trukdo normaliam piliečių kasdieniam gyvenimui. Visa tai parodė, kad šiuo metu galiojančios taisyklės nėra pakankamos, kad padėtų įveikti Šengeno erdvėje kylančias naujas problemas. Todėl ES priėmė daug vidaus reikalų srities iniciatyvų, įskaitant teisės aktus, kad padėtų veiksmingai reaguoti į atsirandančius naujus poreikius.

Tačiau Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmas liko nepakitęs ir kilo abejonių dėl jo gebėjimo atsižvelgti į naujausius teisėkūros ir politikos pokyčius.

Pagal Tarybos reglamento (ES) Nr. 1053/2012 22 straipsnį Komisija atliko Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veikimo analizę. Šios peržiūros išvadose[55] nurodyta, kad didelė pridėtinė mechanizmo vertė jau įrodyta ir kad jis prisidėjo prie to, kad valstybės narės geriau įgyvendintų Šengeno *acquis*. Patvirtinta, kad apskritai valstybės narės tinkamai įgyvendina Šengeno *acquis* ir dideli trūkumai greitai pašalinami. Nepaisant šios pažangos, ataskaitoje padaryta išvada, kad vis dar esama tam tikrų trūkumų ir valstybių narių praktikos skirtumų, kurie galėtų turėti įtakos Šengeno erdvės vientisumui ir veikimui ateityje.

Atsižvelgdama į tai, kad Pirmininkė U. von der Leyen paskelbė pristatysianti naują Šengeno strategiją, ir po aukšto politinio lygmens diskusijų 2020 m. lapkričio 30 d. surengtame pirmajame Šengeno forume Komisija atliko išsamų poveikio vertinimą ir išsamiai konsultavosi su suinteresuotaisiais subjektais. Rezultatai parodė, kad galima

[54] Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2012.

[55] COM(2020) 779 *final*.

galutinai patvirtinti teigiamą mechanizmo poveikį ir įrodyti jo pridėtinę vertę. Tačiau siekiant, kad mechanizmas būtų veiksmingesnis ir efektyvesnis, pasiūlyta jį peržiūrėti taip, kad jis būtų tinkamas naujiems iššūkiams spręsti ir prisitaikyti prie naujų realijų. Be to, remiantis pirmojo penkerių metų vertinimo ciklo patirtimi, nustatyti tam tikri procedūriniai aspektai siekiant pagerinti jo praktinį veikimą.

Tuo remdamasi Komisija imasi iniciatyvos pateikti šį pasiūlymą. Siūlomas reglamentas turi būti priimtas pagal specialią teisėkūros procedūrą pagal SESV 70 straipsnį.

1.5.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.

Iniciatyvos ES pridėtinė vertė visų pirma atsiranda dėl suderinto valstybių narių dalyvavimo tiesiogiai ir per Tarybą, kuris sukuria tvirtą pagrindą valstybių narių tarpusavio pasitikėjimui kurti, palyginti su vertinimais valstybių narių lygmeniu. ES lygmeniu koordinuojami vertinimai padeda palyginti įgyvendinimo praktiką valstybėse narėse ir įvertinti bendrą įgyvendinimo poveikį skirtingose valstybėse narėse. Vertinimas leidžia nustatyti trūkumus, atsirandančius dėl netolygumų ir skirtumų įgyvendinant Šengeno *acquis*, kurie gali kelti pavojų Šengeno vientisumui. Dėl taikant mechanizmą kylančio tarpusavio spaudimo gali atsirasti papildoma paskata tinkamai įgyvendinti Šengeno *acquis*. Šia iniciatyva sumažinama rizika, kad kelios valstybės narės dėl mechanizmo veikimo patirs neproporcingą naštą.

Pasiūlymu siekiama taikant mechanizmą daugiausia dėmesio skirti trūkumams, kurie gali neigiamai paveikti tinkamą visos Šengeno erdvės veikimą. Ribotos aprėpties klausimai turėtų būti sprendžiami nacionaliniu lygmeniu.

Siūlomomis priemonėmis neviršijama to, kas būtina bendriems ir konkretiems tikslams pasiekti, atsižvelgiant į subsidiarumo principą, nustatant geresnio koordinavimo su vertinimais, atliekamais pagal nacionalinius kokybės kontrolės mechanizmus, pagrindą.

1.5.3. Panašios patirties išvados

Šis pasiūlymas grindžiamas patirtimi, įgyta įgyvendinant Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1053/2013, kuriame numatyta atlikti Šengeno vertinimus remiantis penkerių metų vertinimo ciklu. Po pirmojo vertinimo ciklo, apimančio 2014–2019 m. laikotarpį, Komisija įvertino padarytą pažangą ir nustatytus trūkumus ir pateikė rezultatus Šengeno ataskaitoje[56]. Rengdama dabartinį pasiūlymą Komisija atsižvelgia į šios peržiūros išvadas ir rekomendacijas, taip pat į suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi po pirmojo Šengeno forumo, nuomonę. Jame taip pat atsižvelgiama į neseniai priimtas 2021 m. balandžio 19 d. Tarybos išvadas[57] dėl Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veikimo (Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013), kuriose patvirtinamas esminis mechanizmo vaidmuo užtikrinant veiksmingą ir efektyvų Šengeno *acquis* taikymą ir aukštą valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo laisvo judėjimo srityje lygį. Šiose išvadose Komisija taip pat raginama

[56] COM(2020) 779 *final*.

[57] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7939-2021-INIT/lt/pdf

pateikti iniciatyvas bendram mechanizmo veiksmingumui gerinti, kartu užtikrinant jo lankstumą.

1.5.4. Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis

Komisija pateikia šį pasiūlymą kaip esminę dalį Šengeno strategijos, kuri, be kitų dokumentų, taip pat apima politinį komunikatą dėl Šengeno. Juo imamasi tolesnių veiksmų, remiantis 2020 m. rugsėjo mėn. nauju migracijos ir prieglobsčio paktu.

Šiuo pasiūlymu, kuris yra trečiasis Šengeno erdvės valdymo ramstis, nedaroma poveikio teisės aktams, susijusiems su pirmaisiais dviem Šengeno ramsčiais (išorės sienos ir kompensacinės priemonės), bet siekiama prisidėti prie geresnio jų įgyvendinimo valstybėse narėse.

Pastaraisiais metais dar svarbesnis tapo Sąjungos įstaigų ir agentūrų, dalyvaujančių įgyvendinant Šengeno *acquis*, vaidmuo. Siekiant atsižvelgti į šiuos pokyčius, pasiūlyme numatyta tam tikru mastu vertinti ir stebėti atitinkamų Sąjungos įstaigų, organų ir agentūrų veiklą, kai jų darbuotojai vykdo veiklą valstybių narių vardu.

Mechanizmu sukuriama tvirta ir kartu lanksti teisinė sistema, kuri apimtų visus kintančius teisės aktus, kuriais grindžiamas Šengeno erdvės veikimas. Kadangi pastaruoju metu įvyko dinamiškų pokyčių, kurių, tikėtina, bus ir ateityje, šis pasiūlymas parengtas taip, kad mechanizmą būtų galima pritaikyti prie numatomos Šengeno *acquis* raidos ir vėliau nereikėtų keisti jo vertinimo ir stebėsenos taisyklių.

Kai kuriuose politikos sričių, kurioms taikomas mechanizmas, teisės aktuose numatytos jų vertinimo ir stebėsenos priemonės. Pasiūlyme numatyta užtikrinti sinergiją, kad būtų išvengta dubliavimosi ir kuo geriau pasinaudota sektorių stebėsenos priemonėmis.

Su šiuo pasiūlymu susiję finansinį poveikį turintys veiksmai visiškai atitinka daugiametę finansinę programą. Šie veiksmai apima valstybių narių ir Komisijos ekspertų vertinimo vizitų finansavimą. Vertinimo vizitai pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1053/2013 iki šiol buvo finansuojami pagal išorės sienų ir vizų finansinės paramos priemonės Sąjungos veiksmus. Įsigaliojus siūlomam reglamentui, pagal jame nustatytus įgaliojimus organizuojami vertinimo vizitai bus tinkami finansuoti pagal Sienų valdymo ir vizų priemonės (BMVI) teminę priemonę. Be to, valstybės narės privalo naudoti savo programų pagal BMVI lėšas įgyvendindamos rekomendacijas, kad tinkamai pašalintų bet kokį pažeidžiamumą ar riziką, nustatytą atlikus Šengeno vertinimą. Galiausiai, pailginus vertinimo ciklus nuo penkerių iki septynerių metų, mechanizmu numatoma galimybė užtikrinti didesnę sinergiją su daugiamete finansine programa.

Pasiūlyme nenumatyta padidinti reikalingo finansavimo, palyginti su vertinimo vizitų finansavimu pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1053/2013. Jame siūlomos naujos taisyklės, kuriomis siekiama padidinti veiksmingumą ir efektyvumą, kad naudojant tokius pat finansinius išteklius būtų pasiekta geresnių rezultatų.

1.5.5. Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant perskirstymo mastą

Reforma siekiama, kad mechanizmas būtų veiksmingesnis visoms susijusioms šalims (valstybėms narėms, Komisijai, atitinkamoms Sąjungos įstaigoms, organams ir agentūroms). Pagrindinis tikslas išteklių požiūriu yra geriau panaudoti turimus išteklius, nedidinant esamų žmogiškųjų ir biudžeto išteklių.

Labai svarbu paaiškinti, kad mechanizmas nėra brangi priemonė. Iš tiesų vertinimo ir stebėsenos vizitų organizavimas Komisijai per metus kainuoja maždaug 2 mln. EUR.

Siūlomomis naujomis vertinimo ir stebėsenos vizitų taisyklėmis vertinimo ciklai pratęsiami nuo penkerių iki septynerių metų, sutrumpinama vidutinė vizitų trukmė ir sumažinamas vidutinis vertinimo ir stebėsenos grupių dydis. Šiais pakeitimais tikimasi sumažinti bendras vizitų išlaidas.

Komisija apskaičiavo, kad išlaidos programiniams vertinimams (kurie dėl savo trukmės ir dalyvaujančių ekspertų skaičiaus yra patys brangiausi), palyginti su dabartine padėtimi, sumažės maždaug trečdaliu dėl bendro trumpesnių vizitų, mažesnio ekspertų skaičiaus (grupės dydžio lankstumo) ir mažesnio programinių vertinimų skaičiaus (ilgesnės vertinimo ciklo trukmės) poveikio. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad naujasis mechanizmas parengtas taip, kad būtų galima įvertinti naujus Šengeno *acquis* pokyčius, kurių pastaraisiais metais įvyko daug. Taigi naujojo mechanizmo veiksmingumas bus dar didesnis, nes, palyginti su šiuo metu veikiančiu mechanizmu, juo bus įvertinta daugiau valstybių narių teisinių įsipareigojimų mažesnėmis sąnaudomis. Mechanizmas.

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

☐ **trukmė ribota**

– ☐ galioja nuo MMMM [MM DD] iki MMMM [MM DD],

– ☐ įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo MMMM iki MMMM, o mokėjimų asignavimų – nuo MMMM iki MMMM;

☑ **trukmė neribota**

įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo įsigaliojimo dienos, vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)[58]

☑ **Tiesioginis valdymas**, vykdomas Komisijos:

– ☐ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;

– ☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ **Pasidalijamasis valdymas** kartu su valstybėmis narėmis

☐ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

– ☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtiems organams;

– ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);

– ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;

– ☐ Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose nurodytiems organams;

– ☐ viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;

– ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;

[58] Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“: https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx.

– ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;

– ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.

– *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

Pastabos

Komisija bus atsakinga už bendrą finansinį poveikį turinčių ir tiesiogiai su reglamento įgyvendinimu susijusių veiksmų valdymą. Tais veiksmais daugiausia finansuojamas vertinimo ir stebėsenos vizitų organizavimas, pavyzdžiui, valstybių narių ir Komisijos ekspertų kelionės ir apgyvendinimo išlaidos, įskaitant stebėtojų statusą turinčių ekspertų kelionės ir apgyvendinimo išlaidas.

Apskaičiuota, kad išlaidų lygis, palyginti su ištekliais, skiriamais vertinimo ir stebėsenos vizitams pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1053/2013, nesikeis.

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės pateiktos pasiūlymo 28 ir 30 straipsniuose.

Komisija įsipareigoja Europos Parlamentui ir Tarybai kasmet pateikti išsamią ataskaitą apie praėjusiais metais atliktus vertinimus, dėl jų padarytas išvadas ir su taisomaisiais veiksmais, kurių ėmėsi valstybės narės, susijusią padėtį. Ši ataskaita turi būti perduota nacionaliniams parlamentams.

Pasiūlytam naujam Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmui bus taikomi septynerių metų daugiamečiai vertinimo ciklai. Pasibaigus pirmajam ciklui ir praėjus šešiems mėnesiams po to, kai bus priimtos visos to ciklo vertinimo ataskaitos, Komisija atliks reglamento veikimo peržiūrą.

Atliekant poveikio vertinimą ir laikantis geresnio reglamentavimo taisyklių parengtas nebaigtinis kokybinių ir kiekybinių rodiklių, kurie bus naudojami atliekant reglamento peržiūrą, sąrašas. Be to, Komisija rengia naują IT priemonę, kuria bus modernizuota valstybių narių veiksmų planų įgyvendinimo stebėsena. Tikimasi, kad ši priemonė pradės veikti dar 2021 m.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas

Remdamasi sėkminga Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo įgyvendinimo patirtimi ir jo finansavimu pagal išorės sienų ir vizų finansinės paramos priemonės Sąjungos veiksmus taikant tiesioginį valdymą, Komisija numato išlaikyti naujojo mechanizmo finansavimo principus. Pagal naująją DFP jis bus remiamas pagal Sienų valdymo ir vizų priemonės teminę priemonę taikant tiesioginį valdymą.

2.2.2. Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)

Migracijos ir vidaus reikalų GD sukūrė prie konkrečių jo ypatybių ir aplinkybių pritaikytą vidaus kontrolės sistemą ir reguliariai vertina jos įgyvendinimą ir bendrą veikimą.

Migracijos ir vidaus reikalų GD, įgyvendindamas savo išlaidų programas, didelės klaidų rizikos nėra patyręs. Tai matyti iš metinių Audito Rūmų ataskaitų, kuriose nenustatyta didelių klaidų.

Taikydama tiesioginį valdymą Komisija remia veiksmus, kuriais padedama siekti bendrų Sąjungos politikos tikslų. Vienas iš šių tikslų – tinkamas, savalaikis ir veiksmingas Šengeno *acquis* įgyvendinimas valstybėse narėse, užtikrinamas Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmu.

Dabartinis mechanizmas finansuojamas pagal 2014–2020 m. išorės sienų ir vizų finansinės paramos priemonės Sąjungos veiksmus. Nuo 2021 m. jis bus finansuojamas pagal Sienų valdymo ir vizų priemonės teminę priemonę taikant tiesioginį valdymą. Būsimas peržiūrėtas mechanizmas ir toliau bus finansuojamas taikant tiesioginį valdymą pagal naują teminę priemonę.

2.2.3. Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)

Komisija siekia laikytis aukščiausių finansų valdymo standartų. Migracijos ir vidaus reikalų GD įdiegė griežtą kontrolę ir aiškias atskaitomybės grandines, siekdamas užtikrinti, kad ištekliai būtų naudojami laikantis patikimo finansų valdymo principų ir kad ekonomiškai efektyvia kontrole būtų suteikiamos būtinos pagrindinių operacijų teisėtumo ir tvarkingumo garantijos. Siekdama parodyti savo įsipareigojimą kuo geriau panaudoti finansinius išteklius, Komisija vienu iš savo strateginių tikslų nustato labai žemą klaidų lygį. Siekdamas šio tikslo, Migracijos ir vidaus reikalų GD įdiegė priemones, kuriomis užtikrinamas patikimas finansų valdymas visais operacijų valdymo etapais.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Migracijos ir vidaus reikalų GD parengė ir įgyvendina savo kovos su sukčiavimu strategiją, remdamasis OLAF pateikta metodika ir laikydamasis Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos (CAFS). GD sieks užtikrinti, kad jo vidaus kontrolės priemonės, susijusios su kova su sukčiavimu, būtų visiškai suderintos su CAFS ir kad sukčiavimo rizikos valdymo metodu būtų siekiama nustatyti sukčiavimo rizikos sritis ir tinkamai reaguoti.

2019 m. Migracijos ir vidaus reikalų GD metinėje veiklos ataskaitoje padaryta išvada, kad sukčiavimo prevencijos ir nustatymo procesai veikė patenkinamai ir taip prisidėjo prie patikinimo, kad įvykdyti vidaus kontrolės tikslai.

Šiuo metu peržiūrima Migracijos ir vidaus reikalų GD kovos su sukčiavimu strategija siekiant ją suderinti su atnaujinta Komisijos kovos su sukčiavimu strategija, kartu geriau pritaikant kovos su sukčiavimu kontrolę prie GD politikos sričių ir operacijų ir taip padidinant jos veiksmingumą ir efektyvumą.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės), kurioms daromas poveikis

- Dabartinės biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA[59]	ELPA šalių[60]	valstybių kandidačių [61]	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
4	11 02 01 — Sienų valdymo ir vizų priemonė (BMVI)	DA	NE	NE	TAIP	NE

Pastaba. Reikėtų pažymėti, kad pagal pasiūlymą prašomi asignavimai yra įtraukti į asignavimus, jau numatytus DJT, kuriuo grindžiamas BMVI reglamentas. Jokių papildomų finansinių ar žmogiškųjų išteklių pagal šį pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto neprašoma.

[59] DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.
[60] ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.
[61] Valstybių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams

3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami

– ☑ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	4	Migracija ir sienų valdymas

GD: HOME			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	**IŠ VISO**
• Veiklos asignavimai										
Biudžeto eilutė[62] 11 02 01 – Sienų valdymo ir vizų priemonė (BMVI)	Įsipareigojimai	(1a)			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Mokėjimai	(2a)			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Įsipareigojimai									
	Mokėjimai									
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš konkrečių programų paketo lėšų[63]										
Netaikoma		(3)								
IŠ VISO asignavimų HOME **GD**	Įsipareigojimai	= 1a + 1b + 3			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Mokėjimai	= 2a + 2b +3			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025

62 Pagal oficialią biudžeto nomenklatūrą.

63 Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

• IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų paketo lėšų		(6)								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **4 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ**	Įsipareigojimai	= 4 + 6			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Mokėjimai	= 5 + 6			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025

• IŠ VISO veiklos asignavimų (visose veiklos išlaidų kategorijose)	Įsipareigojimai	(4)			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Mokėjimai	(5)			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų paketo lėšų (visose veiklos išlaidų kategorijose)		(6)								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **1–6 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS** (Orientacinė suma)	Įsipareigojimai	= 4 + 6			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025
	Mokėjimai	= 5 + 6			2,005	2,005	2,005	2,005	2,005	10,025

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	**7**	„Administracinės išlaidos“

Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų lentelę, kuri pirmiausia bus pateikta finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos priede (Vidaus taisyklių V priedas) ir įkelta į DECIDE tarnybų tarpusavio konsultacijoms.

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**IŠ VISO**
GD: HOME									
•Žmogiškieji ištekliai		Netaikoma		2,488	2,488	2,488	2,488	2,488	**12,440**
• Kitos administracinės išlaidos		**Netaikoma**							
IŠ VISO HOME **GD**	Asignavimai	Netaikoma							

IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ**	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)	Netaikoma		2,488	2,488	2,488	2,488	2,488	**12,440**

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **1–7 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS**	Įsipareigojimai			4,493	4,493	4,493	4,493	4,493	22,465
	Mokėjimai			4,493	4,493	4,493	4,493	4,493	22,465

3.2.2. Numatomas veiklos asignavimais finansuojamas atliktas darbas

Įsipareigojimų asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Nurodyti tikslus ir atliktus darbus ⇩			**2021**		**2022**		**2023**		**2024**		2025		2026		2027		**IŠ VISO**	
	ATLIKTI DARBAI																	
	Rūšis[64]	Viduti nės sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąna udos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Bendr as skaiči us	Iš viso sąnaudų
1 KONKRETUS TIKSLAS.[65] Vengti spragų ir didinti strateginį orientavimą																		
- Atliktas darbas	Ministrų lygmens diskusijos dėl išvadų arba rekomendacijų įgyvendinimo padėties per metus		1															
- Atliktas darbas	Komisijos ataskaitos dėl mechanizmo per metus		1															
1 konkretaus tikslo tarpinė suma																		
2 KONKRETUS TIKSLAS. Racionalizuoti užduočių ir atsakomybės paskirstymą bei supaprastinti ir paspartinti procesus ir procedūras																		

64 Atlikti darbai – tai būsimi produktai ir paslaugos (pvz., finansuota studentų mainų, nutiesta kelių kilometrų ir kt.).

65 Kaip apibūdinta 1.4.2 skirsnyje „Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)“.

- Atliktas darbas	Vidutinė vertinimo proceso trukmė: vertinimo ataskaitos priėmimas per 4 mėnesius nuo vertinimo vizito		4 mėnesiai															
- Atliktas darbas	Teminių vertinimų skaičius per metus	0,142		-		-	1	0,142	1	0,142	1	0,142	1	0,142	1	0,142	5	0,710
- Atliktas darbas	Ekspertų, dalyvaujančių programiniuose vizituose ir pakartotiniuose vizituose, skaičius	0,005				-	338	1,601	338	1,601	338	1,601	338	1,601	338	1,601	1 687,5	8,005
- Atliktas darbas	Tolesnių veiksmų procedūra. Valstybės narės turi pateikti veiksmų planą rekomendacijoms įgyvendinti per 2 mėnesius nuo vertinimo ataskaitos priėmimo		2 mėnesiai															
2 konkretaus tikslo tarpinė suma								1,743		1,743		1,743		1,743		1,743		8,715
3 KONKRETUS TIKSLAS. Stiprinti pagrindinių teisių apsaugos priemonių įgyvendinimą pagal Šengeno *acquis*																		
- Atliktas darbas	Rizikos analizės ar kitų ataskaitų skaičius per metus	4																

- Atliktas darbas	Mokymų pagrindinių teisių klausimais skaičius per metus	1																	
3 konkretaus tikslo tarpinė suma																			
4 KONKRETUS TIKSLAS. Optimizuoti valstybių narių ekspertų dalyvavimą ir aktyviau įtraukti ES įstaigas, organus ir agentūras																			
- Atliktas darbas	Paskirtų ir (arba) reikalingų ekspertų santykis	1 arba daugiau																	
- Atliktas darbas	*Koel* IT priemonė	0,110					1	0,110	1	0,110	1	0,110	1	0,110	1	0,110	1	0,110	0,550
- Atliktas darbas	Mokymų, įskaitant mokymus pagrindinių teisių klausimais, skaičius per metus	0,012		-		-	1	0,012	1	0,012	1	0,012	1	0,012	1	0,012	5	0,060	
- Atliktas darbas	Vizų srities mokymai	0,140		-		-	1	0,140	1	0,140	1	0,140	1	0,140	1	0,140	5	0,700	
4 konkretaus tikslo tarpinė suma								0,262		0,262		0,262		0,262		0,262		1,310	
IŠ VISO								**2,005**		**2,005**		**2,005**		**2,005**		**2,005**		**10,025**	

3.2.3. Numatomo poveikio administraciniams asignavimams santrauka

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama

– ☑ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	2021[66]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	**IŠ VISO**
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA			2,488	2,488	2,488	2,488	2,488	12,440
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinės išlaidos								
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma			2,488	2,488	2,488	2,488	2,488	**12,440**

Neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ[67]								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos								
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ								

IŠ VISO			2,488	2,488	2,488	2,488	2,488	**12,440**

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

66 N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

67 Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.3.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.

– ☑ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
•Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)								
20 01 02 01 (Komisijos būstinė ir atstovybės)				14,7	14,7	14,7	14,7	14,7
20 01 02 03 (Delegacijos)								
01 01 01 01 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)								
01 01 01 11 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)								
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)								
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais)[68]								
20 02 01 (CA, SNE, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)				3	3	3	3	3
20 02 03 (CA, LA, SNE, INT ir JPD atstovybėse)								
XX 01 xx **yy zz** [69]	- būstinėje							
	- delegacijose							
01 01 01 02 (AC, END, INT – netiesioginiai moksliniai tyrimai)								
01 01 01 12 (CA, SNE, INT – tiesioginiai moksliniai tyrimai)								
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)								
IŠ VISO				**17,7**	**17,7**	**17,7**	**17,7**	**17,7**

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	AD darbuotojai: apibrėžti, įgyvendinti ir koordinuoti politikos, teisėkūros ir veiklos pokyčius, susijusius su Šengeno vertinimo mechanizmu, išorės sienų valdymu ir Šengeno erdvės valdymu bei Šengeno *acquis* įgyvendinimu atitinkamose politikos srityse. AST darbuotojai: pasirūpinti operatyvine ir administracine parama, taip pat valdyti Šengeno vertinimo veiklą ir planavimą. SC darbuotojai: teikti skyriui operacinę ir administracinę paramą ir padėti skyriaus vadovui.
Išorės darbuotojai	Apibrėžti, įgyvendinti ir koordinuoti politikos, teisėkūros ir veiklos pokyčius, susijusius su Šengeno vertinimo mechanizmu, išorės sienų valdymu ir Šengeno erdvės valdymu bei Šengeno *acquis* įgyvendinimu atitinkamose politikos srityse.

68 CA – sutartininkas („Contract Staff“), LA – vietos darbuotojas („Local Staff“), SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“), INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

69 Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

– ☑ Galima visiškai finansuoti perskirstant asignavimą atitinkamoje daugiametės finansinės programos (DFP) išlaidų kategorijoje.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas biudžeto eilutes ir sumas. Jeigu programavimas keičiamas iš esmės, pateikti „Excel“ lentelę.

– ☐ Reikia panaudoti nepaskirstytą maržą pagal atitinkamą DFP išlaidų kategoriją ir (arba) specialias priemones, kaip apibrėžta DFP reglamente.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas išlaidų kategorijas, biudžeto eilutes bei sumas ir pasiūlytas naudoti priemones.

– ☐ Reikia persvarstyti DFP.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas išlaidų kategorijas, biudžeto eilutes ir sumas.

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

– ☑ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo

– ☐ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	N metai[70]	**N+1** metai	**N+2** metai	**N+3** metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			Iš viso
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								

[70] N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai. Pakeiskite „N“ numatomais pirmaisiais įgyvendinimo metais (pavyzdžiui, 2021 m.). Atitinkamai pakeiskite vėlesnius metus.

IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

– ☑ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.

– ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:

☐ nuosaviems ištekliams

☐ kitoms pajamoms

(2) nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☐

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Einamųjų finansinių metų asignavimai	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis[71]						
		N metai	**N+1** metai	**N+2** metai	**N+3** metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)		
……. straipsnis								

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

[71] Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.